

ΑΝΔΡΕΟΥ Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

Η ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1797-1814

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΒΑΛΕΡΙΟΥ ΜΕΞΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΚΕΡΚΥΡΑ
1936

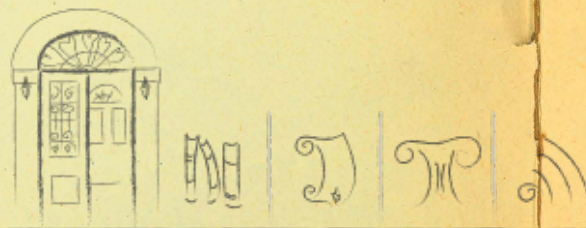

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟ ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟ Σ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1.Σ2.Φ13.0018

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΑΦΟΡΩΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΤΑΝΗΣΟΝ

Ἡ ἔνωσις τῆς Ἑπτανήσου καὶ ἡ διοίκησις τῆς Προστασίας.
«Ἑλληνισμός» 10, 1907 (Ἀθήναι) σελ. 613-639.— Ἀνά-
τυπον: Σελ. 31.

Ὁ Γλάδστων καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἐν Ἀθήναις 1910. Σελ. 40.

*L'administration financière de Jean Capodistrias, Gouver-
neur de le Grèce (1828-1831).* («Le Mouvement Econo-
mique» 11, 1911). Bucarest 1911. Σελ. 24.

Μαρίνος Κορυιλέντιος. «Παναθήναια» 22, 1911 (Ἀθήναι)
σελ. 40-9.

Λαυρέντιος Μαβίλης. Βιογραφικὸν σημείωμα. «Παναθήναια»
25, 1912/1913 (Ἀθήναι) σελ. 67-70 (ἀνεδημοσιεύθη εἰς
τὰς «Ἐπιφυλλίδας» Ἑλευθερουδάκη, τόμ. Β' 1929,
τεῦχος Γ').

Περὶ τῆς Οἰκονομικῆς Διοικήσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Βενε-
τοκρατίας. Ἐν Ἀθήναις 1914, τόμ. Α': Σελ. 418+XXIII,
τόμ. Β': Σελ. 350+XXI.

*Jean Arist. Valaoritis. «Le Messenger d'Athènes» 2 Avril 1914,
No 20.*

Ἰάκωβος Πολυλάς. Τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς πολιτικῆς τοῦ
ζωῆς. «Κερκυραϊκὴ Ἀνθολογία» 4 ἀριθ. 2, 1924 (Κέρ-
κυρα) σελ. 5-15 (ἀνεδημοσιεύθη εἰς τὰς «Ἐπιφυλλίδας»
Ἑλευθερουδάκη, τόμ. Β' 1929, τεῦχος Γ').

*L'administration financière et économique de Venise dans
ses possessions du Levant. «L'Acropole» 1, 1926 (Paris)
σελ. 13-25.*

Διονύσιος Στεφάνου. «Ἰόνιος Ἀνθολογία» 2, ἀρ. 13, 1928
(Ζάκυνθος) σελ. 2-8.

Ὁ Λόρδος Γκυίλφορντ καὶ ὁ Μέγας Ναπολέων. «Νέα Ἑστία»
8, 1930 (Ἀθήναι) σελ. 1189-1190.

Τὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ Μαρκωρᾶ. «Ἰόνιος Ἀνθολογία»
4, ἀρ. 46, 1930, σελ. 78-87.

Corfou et M. Jacques Boulenger. Τρία ἄρθρα ἀνατυπωθέν-
τα ἐκ τοῦ «Messenger d'Athènes» τοῦ 1932. Σελ. 11.

Ὁ Πάππος τοῦ Μαβίλη. «Νέα Ἑστία» 15, 1934 (Ἀθήναι)
σελ. 486-587.

Ὁ βασιλεὺς Ὀθων καὶ ὁ βαρὼνος Ἀνδρέας Θεοτόκης.
«Εἰς μνήμην Σπυρίδωνος Λάμπρου». Ἐν Ἀθήναις 1935
σελ. 100-104.

ΑΝΔΡΕΟΥ Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

Η ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1797-1814

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΒΑΛΕΡΙΟΥ ΜΕΞΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

ΚΕΡΚΥΡΑ
1936

Ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Ἀνδρέας Μ. Ἀνδρεάδης ἐκδόσας τῷ 1914 τὸ σύγγραμμά του περὶ τῆς «Οἰκονομικῆς Διοικήσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Βενετοκρατίας» ἀνέφερε ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο ἔμελλε νὰ συμπληρωθῇ διὰ τρίτου τόμου περιέχοντος:

α') τὴν οἰκονομικὴν διοίκησιν τῆς Ἑπτανήσου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1797 μέχρι τοῦ 1814 (μελέτην βασιζομένην κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ Στρατηγοῦ Chabot διὰ τὴν πρώτην γαλλικὴν κατοχὴν καὶ τοῦ ἀρχείου τῆς Ἰονίου Γερουσίας διὰ τὴν διοίκησιν τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας καὶ τῆς δευτέρας Γαλλοκρατίας),

β') συμπληρωματικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ φορολογικοῦ συστήματος τῆς ἀγγλικῆς Προστασίας,

γ') τὴν φορολογικὴν ἀφομοίωσιν, τόμου περιλαμβάνοντος δηλαδὴ ἐμμέσως τὴν ἱστορίαν τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἑπτανήσου ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Βενετῶν μέχρι σήμερον.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ δυστυχῶς δὲν ἀνευρέθη μεταξὺ τῶν καταλοίπων του εἰμὴ ἡ πρώτη τῶν τριῶν τούτων μελετῶν.

Ἐπιμεληθεὶς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν ταύτης κατόπιν ἐντολῆς τῆς οἰκογενείας τοῦ προώρως ἐκλείψαντος καθηγητοῦ, ἐθεώρησα ἐπιβεβλημένον σεβασμοῦ καθήκον καὶ προσεπάθησα οὐδεμίαν προσθήκην εἰς τὸ κείμενον τοῦ ἔργου νὰ ἐπιφέρω, προτιμήσας τὸ ἀνέπαφον αὐτοῦ πάσης ξένης παρεμβολῆς.

B. M.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Ἱστορία τῆς Ἑπτανήσου κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐτῶν 1797—1814, ἀπὸ τῆς καταλύσεως δηλαδή τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας μέχρι τῆς καταλήψεως τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, διαιρεῖται εἰς τρεῖς περιόδους:

α') Τῆς πρώτης Γαλλοκρατίας, 1797—1799.

β') Τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, 1799—1807.

γ') Τῆς δευτέρας Γαλλοκρατίας, 1807—1814.

Εἰς τὰς περιόδους ταύτας ἀντιστοιχοῦσι καὶ τὰ τρία τμήματα τῆς παρούσης μελέτης εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς ὁποίας μᾶς ὤθησε πρὸ πάντων ἡ ἀνεύρεσις πολυτίμων ἀνεκδότων ἐγγράφων, ἀναγομένων εἰς τὴν πρώτην Γαλλοκρατίαν. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν περίοδον ταύτην ἐκτενέστερον τῶν δύο μακροχρονιωτέρων ἐπραγματούθημεν.

Καὶ ναὶ μὲν διὰ τὴν πρώτην γαλλικὴν κατοχὴν ἀφθόνους καὶ πολυτίμους πληροφορίας περιέχουσι τὰ ἔργα τῶν Arbois¹, Rulhière², Bellaire³, Bory de Saint-Vincent⁴, ἐξ ὧν τὰ τρία πρῶτα ἐγράφησαν ἐπ' ἀφορμῇ ἀκριβῶς τῆς κατοχῆς ταύτης· ἐκτὸς τούτων χρήσιμα διὰ τὴν περίοδον ταύτην εἶναι καὶ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ Arnault⁵.

¹ Arbois (ἀδελφοὶ d'), Mémoires sur les trois départements de Corcyre, d' Ithaque et de la mer Egée, Παρίσιοι an IV.

² Rulhière, Essai sur les îles de Zante, de Cérigo, de Cérigo et des Strophades composant le département de la mer Egée, Παρίσιοι an VIII.

³ Bellaire (J. P.), Précis des opérations générales de la division française du Levant, 1797—1799, Παρίσιοι 1805.

⁴ Bory de Saint-Vincent, Histoire et description des îles Ioniennes par un ancien officier supérieur en mission dans ces îles, Παρίσιοι 1823.

⁵ Arnault (Antoine), Souvenirs d' un sexagénaire, Πα-

Ἀφ' ἐτέρου πλὴν τῶν Γάλλων πλείστοι Ἰόνιοι συγγραφεῖς, τὸσον οἱ σύγχρονοι Ἀρλιώτης¹, Μάριος Πιέρρης², Ἀντώνιος Ροδόσταμος³, Γεώργιος Παολίνης⁴, καὶ Νικόλαος Βούλγαρης⁵ ὅσον καὶ μεταγενέστεροι ὡς οἱ Χιώτης⁶, Λούντζης⁷, Μαυρογιάννης⁸ εἰς οὓς πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸν Ροδοκανάκην⁹, μᾶς δίδουσι πλούσιον ὑλικὸν σχετικὸν μὲ τὴν δημοσιονομικὴν διοίκησιν τῆς Ἑπτανήσου κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Καὶ πάλιν ὅμως δὲν θὰ ἐπεκτεινόμεν ἐπὶ τοῦ θέματος ἐὰν ἡ καλὴ μου τύχη δὲν ἔθετεν εἰς χεῖρας μου μέρος τῶν ἐγγράφων τοῦ γάλλου στρατηγοῦ Chabot.

Δύο γάλλων στρατηγῶν τὸ ὄνομα συνδέεται ἀδιαρρήκτως πρὸς τὰς Ἰονίους νήσους. Τὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Ναπολέοντος Donzelot (1808—1814) καὶ τὸ τοῦ ἐπίσης γενναίου ἀλλ' ἦττον εὐτυχοῦς Chabot (1798—1799)¹⁰

Τοῦ πρώτου τὰ ἐγγράφα ἐχρησιμοποίησε ὁ G. Pauthier¹¹, τοῦ δευτέρου ὅμως εἶχον μείνει τεθαμμένα εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς στατιστικῆς ἐταιρείας τοῦ νομοῦ τῶν Deux-Sèvres, δηλαδὴ ἐν τῇ γενετείρᾳ τοῦ στρατηγοῦ Chabot

¹ Μάνεση (N. B.), Περὶ Νικολάου Ἀρλιώτη καὶ τῶν χειρογράφων χρονικῶν αὐτοῦ, Κέρκυρα 1873.

² Pieri (Mario), Della vita di Mario Pieri Corcirese, scritta da lui medesimo, Φλωρεντία 1850.

³ Rodostamo (Antonio), Relazione dell' assedio di Corfu e sua capitolazione, Κέρκυρα 1799 (ἐκδοθὲν ἀνωνύμως)· πρὸς καὶ ἕτερον ἀνώνυμον δημοσίευμα Descrizione di quanto è avvenuto a Corfu durante l' assedio, Βενετία 1799.

⁴ Paulini (Giorgio), Memorie storiche sulla fondazione della repubblica Ionica, 1802.

⁵ Bulgari (Nicolò), Documenti del servizio prestato alle arme delle potenze coalizzate nella conquista della città e fortezza di Corfu dal conte N. B., Κέρκυρα 1799.

⁶ Χιώτης (Παν.), Ἱστορικά Ἀπομνημονεύματα, 6 τόμοι, Κέρκυρα, Ζάκυνθος, 1849—1888.

⁷ Lunzi (Ermanno), Storia delle isole Ionie sotto il reggimento dei Repubblicani Francesi, Βενετία, 1860.

⁸ Μαυρογιάννης (Γεράσιμος), Ἱστορία τῶν Ἰονίων Νήσων ἀρχομένη τῷ 1797 καὶ λήγουσα τῷ 1815, 2 τόμοι, Ἀθήναι, 1889.

⁹ Rodocanachi (E.), Bonaparte et les îles Ioniennes, Παρίσι 1899.

¹⁰ Ὁ Chabot ἔφθασε εἰς Κέρκυραν τῇ 20 Δεκεμβρίου 1797, τῇ δὲ 15 Ἰανουαρίου 1798 διετέθη ἐπισήμως τὸν Gentili.

¹¹ Les îles Ioniennes pendant l' occupation française et le protectorat anglais, Παρίσι 1863.

πόλει Niort. Ἐκεῖ τὰ ἀνεκάλυψε βραχὺ μετὰ τὸ 1860, ἐταῖρος τις τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς ὁ Xavier Gaultier de Claubry, ὅστις ἐσκέπτετο νὰ δημοσιεύσῃ μελέτην περὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς κατοχῆς ἀπὸ διοικητικῆς καὶ διπλωματικῆς ἀπόψεως. Ἀτυχῶς τῆς μελέτης ταύτης μόνον βραχύτατον διάγραμμα ἐδημοσιεύθη τῷ 1864¹ αἱ δὲ πολλαὶ σημειώσεις ἃς ὁ de Claubry εἶχε σταχυολογήσει ἐκ τῆς δυσπροσίτου συλλογῆς τῶν ἐγγράφων τοῦ Chabot ὀλίγου δεῖν ἐχάνοντο, ἐὰν ὁ φιλέλλην συγγραφεὺς δὲν εἶχε ἀνακοινώσῃ ταύτας εἰς τὸν κ. Σπυρίδωνα Παππᾶν οὗ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν περίοδον ταύτην εἶναι γνωστὸν² καὶ εἰς οὗ τὴν γαλλόφωνον ἐφημερίδα Le Monde Hellénique εἶχε συνεργασθεῖ καὶ ὁ περὶ τὰς δυσμὰς τοῦ βίου του ἐν Ἀλγερίᾳ ἐφησυχάζων ἄλλοτε ἐταῖρος τῆς Γαλλικῆς σχολῆς.

Διὰ τοῦ κυρίου Σ. Παππᾶ ἔλαβον καὶ ἐγὼ γνῶσιν τῶν σημειωμάτων τοῦ de Claubry ἅτινα ἂν καὶ δὲν εἶναι ὅσον πλήρη θὰ ἡδύνατό τις νὰ ἐπιθυμήσῃ, οὐχ ἦττον ἐπιτρέπουσι νὰ μελετηθῇ ἡ δημοσιονομικὴ διοικήσις τῆς πρώτης Γαλλοκρατίας ὑπὸ νέον ἐντελῶς φῶς.

¹ Aperçu d' un mémoire sur l' occupation des Iles Ioniennes par les Français 1797—1799.

² Βλ. ἰδίως τὴν ὥραιάν του μονογραφίαν: Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ρούμελη, 1797—1799. Ἐπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας, 1923.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΠΡΩΤΗ ΓΑΛΛΟΚΡΑΤΙΑ

1797 - 1799

Ἱστορική Ἐπισκόπησις.—Ἡ πρώτη γαλλοκρατία διήρκεσε ὀλίγον πλέον τῶν εἴκοσι μηνῶν.

Τῇ 29 Ἰουνίου 1797¹ ἔφθασεν ὁ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Gentili στρατὸς τῆς κατοχῆς. Διὰ τῆς εἰρήνης τοῦ Campo Formio (17 Ὀκτωβρίου 1797) προσηρτῶντο αἱ νῆσοι εἰς τὴν Γαλλικὴν Δημοκρατίαν. Τῇ 15 Ἰανουαρίου 1798 διαδέχεται τὸν Gentili ὁ στρατηγὸς Chabot. Περὶ τὸ τέλος τοῦ θέρους ἐπισυμβάσης τῆς ἐν Αβουκίρ καταστροφῆς ἡ Γαλλοκρατία κλονίζεται. Οἱ Τοῦρκοι συμμαχοῦσι μετὰ τῶν Ρώσων,

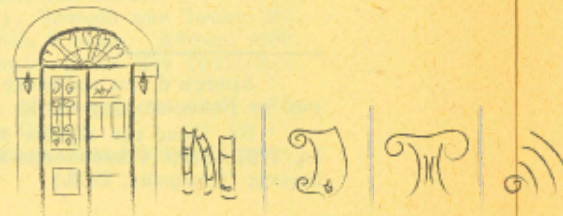
¹ Αἱ ἡμερομηνίαι εἶναι κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον διότι εἰς αὐτὸ ἀναφέρονται τὰ πλείστα τῶν ἐγγράφων εἰς ἃ παραπέμπω. Σημειωτέον ὅτι μετὰ τὸ παλαιὸν καὶ νέον ἡμερολόγιον ὑπῆρχε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δι-
αφορὰ μόνον 11 ἡμερῶν. Ἐπειδὴ δὲ παραπέμπω ἐνίοτε καὶ εἰς τὸ Ἐπαναστατικὸν ἡμερολόγιον ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς 22 Σεπτεμβρ. 1792 (1er Vendémiaire an I), καλὸν νομίζω νὰ παραθέσω ἐνταῦθα παραβολὴν τούτου πρὸς τὸ Γρηγοριανόν.

Vendémiaire	= 22 Σεπτεμβρίου	-- 21 Ὀκτωβρίου
Brumaire	= 22 Ὀκτωβρίου	-- 20 Νοεμβρίου
Frimaire	= 21 Νοεμβρίου	-- 20 Δεκεμβρίου
Nivôse	= 21 Δεκεμβρίου	-- 19 Ἰανουαρίου
Pluviôse	= 20 Ἰανουαρίου	-- 18 Φεβρουαρίου
Ventôse	= 19 Φεβρουαρίου	-- 20 Μαρτίου
Germinal	= 21 Μαρτίου	-- 19 Ἀπριλίου
Floréal	= 20 Ἀπριλίου	-- 19 Μαΐου
Prairial	= 20 Μαΐου	-- 18 Ἰουνίου
Messidor	= 19 Ἰουνίου	-- 18 Ἰουλίου
Thermidor	= 19 Ἰουλίου	-- 17 Αὐγούστου
Fructidor	= 18 Αὐγούστου	-- 16 Σεπτεμβρίου
	= 17 Σεπτεμβρίου	-- 21 Σεπτεμβρίου

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Εἰς πολλὰ ἔργα οἱ ἐπαναστατικοὶ μήνες μετεφράσθησαν ἑλληνιστί: Τριγυτός, Οὐελλώδης, Ἀνθηφόρος, Σιτοδόρος, Καρποδόρος κτλ.

ὁ Ἀλῆ Πασῶς ἐτοιμάζει ἐσπευσμένως τὴν κατὰ τῶν Ἑπειρωτικῶν κτήσεων ἐπίθεσιν. Κατ' Ὀκτώβριον πίπτουσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ Βουθρωτὸν καὶ ἡ Πρέβεζα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ Κύθηρα, ἡ Ζάκυνθος, ἡ Κεφαλληνία καὶ ἡ Ἰθάκη. Τὸν Νοέμβριον κυριεύεται ἡ Λευκάς καὶ ἄρχεται ἡ πολιτορκία τῆς Κερκύρας. Τῇ 3 Μαρτίου 1799 διὰ τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως ταύτης λήγει ἡ περίοδος ἣν ἐξετάζομεν.

Ὑπομνηστέον ὅτι οἱ Γάλλοι διήρσαν τὰς νήσους εἰς τρεῖς νομούς: α') τὸν τῆς Κερκύρας (Corcyre) ἀπαρτιζόμενον ἐκ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων, τῆς Πάργας καὶ τοῦ Βουθρωτοῦ, τῶν Παξῶν καὶ Ἀντιπάξων· β') τὸν τῆς Ἰθάκης (Ithaque) περιλαμβάνοντα ἐκτὸς τῆς Ἰθάκης καὶ Κεφαλληνίας, τὴν Λευκάδα, Βόνιτσαν καὶ Πρέβεζαν· γ') τὸν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (Mer Egée) ἥτοι τῆς Ζακύνθου, Στροφάδων, Κυθήρων καὶ Ἀντικυθήρων. Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ τρίτου τούτου νομοῦ ὁ Rulhière (σελ. 2—3) λέγει: «Ὁ στρατηγὸς Βοναπάρτης ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Ζάκυνθος ἔκειτο ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει, ἀλλ' ὑπέστη ἀναμφιβόλως τὴν ἐπίδρασιν πολιτικῶν τινῶν σκέψεων ἃς εὐτυχέστεραι περιστάσεις ἤθελον ἀρκούντως δικαιολογήσῃ». Ὁ γράφων αἰνίσσεται προφανῶς σκέψεις ἐπεκτάσεως τῆς γαλλικῆς κυριαρχίας.

Οἰκονομικὴ θέσις τῶν Γάλλων κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς κατοχῆς.— Οἱ Γάλλοι, ὡς παρατηροῦσιν ὁ Λούντζης καὶ ὁ Μαυρογιάννης, ἔφερον ἀφθονίαν πομπῶν φράσεων περὶ ἐλευθερίας καὶ ἰσότητος καὶ μελλούσης εὐδαιμονίας, ἀλλὰ καὶ χρηματικὴν ἀπορίαν, τοσούτω μᾶλλον δεινὴν, καθ' ὅσον ὁ σχετικῶς πολυάριθμος αὐτῶν στρατὸς καὶ ἡ ἐπισκευὴ τῶν εἰς παναθλίαν κατάστασιν εὐρίσκομένων βενετικῶν ὀχυρωμάτων συνεπήγοντο ἔξοδα πολλὰ. Ἡ ὑλικὴ τοῦ νέου καθεστῶτος στενοχωρία ἀνεφάνη ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς. Ἐν τῶν πρώτων μέτρων τοῦ Gentili ὑπῆρξεν διάταγμα, δι' οὗ ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς διοικητὰς καὶ ἡ παραμικρὰ μεταβολὴ εἰς τὴν κρατοῦσαν φορολογίαν.¹

¹ Πβλ. Rulhière, σελ. 16. Ὁ συγγραφεὺς ἐνομάζει τὴν Ζακύνθον, προβάλλει μάλιστα τὸ διάταγμα τοῦτο ὡς δικαιολογίαν τῆς διαγωγῆς του ἐν τῷ ζητήματι τῆς φορολογίας.

Μόλις δ' ἐπανελθὼν ἐκ περιοδείας εἰς τὰς νοτιωτέρους νήσους (τῇ 13 Σεπτεμβρίου) ὁ στρατηγὸς ἔλαβε, μετὰ τῆς οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς, χαρακτηριστικὴν συνδιάσκεψιν, ἣν συνοψίζει ὡς ἑξῆς ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς Ἀρλιώτης¹: «Εἴπομεν τῷ στρατηγῷ ὅτι, καθ' ὃ ἠκούσαμεν, διενεοῖτο νὰ διακρατήσῃ τοὺς τελωνειακοὺς δασμοὺς διὰ δημόσια ἔξοδα τῆς διοικήσεως, νὰ παραχωρήσῃ δὲ τοὺς μικροὺς δασμοὺς² εἰς τὴν ἐγχώριον διοίκησιν. Ὁ Gentili ὅμως ἠρνήθη τοῦτο λέγων ὅτι, ἐπειδὴ ἅπαντες οἱ φόροι ἦσαν ἐθνικὰ εἰσοδήματα, ὠφείλον νὰ χρησιμεύσωσιν πρὸς μισθοδοσίαν κυρίως τοῦ ὑπερασπίζοντος ἡμᾶς στρατοῦ. Διὰ τοὺς ἐγχωρίους ὑπαλλήλους ὁ στρατηγὸς ἐνόμιζε ὅτι ἤρκουν τὰ ἔσοδα τῶν ὑγειονομικῶν τελῶν³ ἐπειδὴ δ' οἱ Κερκυραῖοι διετείνοντο ὅτι ταῦτα ἤρκουν μόλις διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ οἰκονομικοῦ γραφείου, ὁ στρατηγὸς ἀπήντησε λέγων νὰ ἐξετάσωμεν ὅπως ἀνεύρωμεν ἄλλους πόρους καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ συνδιάσκεψις».

Σχεδὸν τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς του ὁ Gentili ἔγραφεν: «Αἱ ἀνάγκαι ἡμῶν αὐξάνονται καθ' ἡμέραν καὶ οἱ ἡμέτεροι πόροι ἐν Ζακύνθῳ καὶ Κεφαλληνίᾳ εἶναι ὅσον καὶ ἐν Κερκύρᾳ μηδαμινοί». Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν κυβέρνησιν του τὰ πράγματα, παρ' ὅλας τὰς δυσχερείας προέβησαν ὅπωςδῆποτε ὁμαλῶς, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις: Πρῶτον εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν, ὃν ἐγέννησε ἡ κατάλυσις τῆς Βενετικῆς φαυλοκρατίας, ἡ ἐγκαθίδρυσις φιλελευθέρων ἀρχῶν ἐπεκτεινομένων καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐμπορίας⁴ καὶ αἱ ἀγαθαὶ διαθέσεις τῆς γαλλικῆς διοικήσεως, ἥτις πολλὰς μεταρρυθμίσεις, ἐν οἷς καὶ τὸν φωτισμόν τῶν πόλεων, εἰσήγαγεν.

Ἐξ ἄλλου ὁ Gentili ἠδυνήθη νὰ θέσῃ χεῖρα ἐπὶ

¹ Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 61-62.

² Τὰ dazietti τῶν Βενετῶν. Βλ. Α. Μ. Ἀνδρεάδου, Περὶ τῆς Οἰκονομικῆς Διοικήσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Βενετοκρατίας, Ἀθῆναι 1914, τόμ. α', σελ. 213 κέξ., τόμ. β', σελ. 65 κέξ.

³ Πολλὰς ἐτονίσσαμεν εἰς τὸ ἡμέτερον ἔργον περὶ τῆς Οἰκον. Διοικ. τοῦ ἐπὶ Βενετοκρατίας, πόσον ἐπιζήμιον ἦτο τὸ ἐμπεδοποιεῖν τὸν σύστημα τῆς Κυριαρχοῦ (Dominante).

ποσοῦ σχετικῶς σπουδαίου¹, ὅπερ ἐστάλη ἐκ Βενετίας, βραχὺ μετὰ τὴν ἀφίξιν του πρὸς πληρωμὴν τῶν Βενετικῶν στρατευμάτων², καὶ ὅπερ ὁ γάλλος στρατηγὸς ἐχρησιμοποίησε πρὸ παντὸς διὰ τὸν γαλλικὸν στρατόν³.

Ἐπίσης δ' ἔλαβεν παρὰ τῶν Ζακυνθίων εὐγενῶν ἄλλας 6000 χρυσῶν, λόγῳ μὲν ὡς εἰσφορὰν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, ἔργῳ δὲ ὅπως τοὺς προστατεύσῃ ἀπὸ τῶν «Ἰακωβίνων Καρμανιόλων», τῶν Ποπολάρων τοῦ 18ου αἰῶνος⁴.

Πλὴν τὸ ἀσθενὲς τοῦ προϋπολογισμοῦ ἰσοζύγιον ἀνετρέπετο ἀδιακόπως. Πότε ἀφικνεῖτο ὁ στόλος, ὅστις ἐκόμιζε μὲν στρατιώτας καὶ πολεμοφόδια, ἀλλ' οὐδὲν πλέον, καὶ ὅστις εἶχε τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀνάγκην χρημάτων καθ' ὅσον ὁ ναύαρχος Brueys⁵ εἶχεν ὑποσχεθεῖ εἰς τὰ πληρώματα ὅτι οἱ καθυστερούμενοι μισθοὶ τῶν θά ἐπληρώνοντο ἅμα τῇ εἰς Κέρκυραν ἀφίξει⁶. Πότε δὲ ὁ ἀποκλεισμός τῶν

¹ 60.000 φλωρία κατὰ τὸν Χιότην (τόμ. Γ', σελ. 583), ἦτοι 600.000 φρ. περίπου. (Πβλ. Bellaire, σελ. 8).

² Οἱ τρεῖς ἀντιπρόσωποι τῆς Βενετίας ἔφεραν τῷ Βουίδμαν καὶ τὴν ἄδειαν νὰ τραβήξῃ συναλλάγματα ἐπὶ τοῦ δημοσίου ταμείου τῆς Βενετίας, ὅπως πληρωθῶσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Κερκυραίων ληφθέντα δάνεια. Δυστυχῶς ὅτε τὰ συναλλάγματα παρουσιάσθησαν, δὲν ἐπληρώθησαν (Βλ. Widman, Discorso apologetico, σελ. 96).

³ Ἐν τοῖς σημειώμασι τοῦ Claubry εὐρίσκονται καὶ τὰ ἑξῆς:
Ἐξοδα γενόμενα διὰ τῶν Βενετικῶν χρημάτων διὰ διαταγῆς τοῦ στρατηγοῦ Gentili εἰς Βενετικὸν νόμισμα

Μισθὸς Βενετικῶν στρατευμάτων		181.612
Χάριν Βενετικοῦ ναυτικοῦ		180.042
Χάριν Γαλλικοῦ ναυτικοῦ	93.750	} 845.000
Χάριν Γαλλικοῦ στρατοῦ		
Ἐπιδιορθώσεις τειχῶν πολεμοφοδίων κτλ.		

Εἰκάζω ὅτι οἱ ὑπολογισμοὶ γίνονται εἰς Βενετικὰς λίρας ἐπειδὴ αἱ διατεθεῖσαι 1.206,654 ἰσοδυναμοῦσιν πρὸς τὸ προμνησθὲν ποσὸν τῶν 600,000 φρ. περίπου.

⁴ Βλ. Χιότην, ἐνθ. ἀν., σελ. 598.

⁵ Ὁ μετέπειτα ἐν Ἀβουκίρ ναυμαχίᾳ καὶ φονευθεὶς.

⁶ Ὁ μετέπειτα ἰσόβιος γραμματεὺς τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ποιητῆς Α. Agnault, ὅστις εἶχε σταλῇ παρὰ τοῦ Ναπολέοντος εἰς Κέρκυραν ὅπως δι' ἐμπνευσμένων προκηρύξεων ἐνθουσιάσῃ τοὺς Ἕλληνας, διηγεῖται εἰς τὰς χαριέσσας Ἀναμνήσεις ἐξηκοντούτου (Παρίσιος 1833) πὺς ὁ Brueys «πτοχὸς ζητῶν βοήθειαν παρὰ πτοχῶν» ὁδιστοῦς ἐξήτει παρὰ τῆς διοικήσεως χρήματα ὅπως θύσῃ καὶ ἐξόσῃ τοὺς γυμνοὺς καὶ πειναλέους ναῦτας του.

νήσων ἐξεμηνένιζε τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡστέρησις τοῦ ἐξαγωγικοῦ τῶν ἐμπορίου ἐστείρεινε τὰς ἐπ' αὐτοῦ κυρίως βασιζομένης δημοσίας προσόδους.

Ἀκριβῇ εἰκόνα τῆς καταστάσεως δίδει ἡ πολυτιμωτάτη ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν τῶν νήσων ἔκθεσις τῶν δύο ἀνωτάτων Γάλλων οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων, τοῦ Quenaud καὶ τοῦ Briller, ἀπὸ 29 Germinal an VI (18 Ἀπριλίου 1798).

Ἡ ἔκθεσις αὕτη, τελείως ἄχρως ὥρας ἄγνωστος, περιέχει ἐν περιλήψει τὰ ἀκόλουθα:

Οἱ δύο συντάκται ἀφοῦ συνεβουλεύθησαν τοὺς τε ἐνοικιαστὰς τοῦ φόρου καὶ τοὺς οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους τῆς Βενετοκρατίας, κατέληξαν εἰς τὰ ἑξῆς συμπεράσματα: Τὰ ἐκ τῶν νήσων ἔσοδα δύνανται νὰ ὑπολογισθῶσιν εἰς 180,000 τάλληρα, εἰς ταῦτα προσθετέα κατὰ θεωρίαν 80,000 τάλληρα ἐκ τῆς σταφίδος¹, πλὴν ὁ διεξαγόμενος πόλεμος ἐξεμηνένιζε τὸ κονδύλιον τοῦτο.

Πρὸς τούτοις ληπτέον ὑπ' ὅψει ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν εἰσοδημάτων εἶχον προεξοφληθῇ² οὕτως ὥστε μέχρι τοῦ ἐπομένου Ὀκτωβρίου αἱ εἰσπράξεις δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπερβῶσι τὰς 100,000 γαλλικὰς λίρας.

Ἀπέναντι τοῦ ποσοῦ τούτου τὰ τακτικά ἔξοδα ἀνήρχοντο μηνιαίως εἰς 219,085 λίρας ὑπῆρχον δὲ ὀφειλόμενα 713,242 λίρ. καὶ ἄλλα ἔκτακτα ἔξοδα. Διὰ τὸ ἐπόμενον λοιπὸν ἐξάμηνον ἀπέναντι ἐνεργητικοῦ ἴσου περίπου τῷ μηδενὶ ὑπῆρχε παθητικόν:

Ὀφειλόμενα	713,242
Ἐξοδα τακτικοῦ ἐξαμήνου	1,314,510
Ἐξοδα ἔκτακτα (20,000 μηνιάως)	120,000
Καθυστερούμενα μισθοδοσίας στόλου	100,000
Ἀπαραίτητα στρατιωτικὰ ἔργα	120,000

Σύνολον Παθητικοῦ 2,367,752

¹ Ἡ ἔκθεσις λέγει ἐκ τῆς σταφίδος τοῦ νομοῦ Αἰγαίου ἀλλὰ γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Rulhière (σελ. 18), ὅτι ἐν Ζακύνθῳ ἡ σταφὶς ἀπέφερε τῷ δημοσίῳ 44.846 τάλληρα. Ὅθεν εἰκάζω ὅτι οἱ συντάκται εἶχον ἂν ὅψει τῶν τῶν σταφίδων ἐν γένει συμπεριλαμβανόντες εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν καὶ τὸν νομὸν Ἰθάκης.

Εἰς ταῦτα προσέθετεν ἡ ἐπιτροπὴ καὶ τὸν ἐπόμενον προϋπολογισμόν διὰ τὴν περίοδον Ὀκτ. 1798—Ὀκτ. 1799 δεικνύοντα ὅτι τὸ ἔλλειμμα ἔμελλε νὰ διπλασιασθῇ :

"Εσοδα	λίρας γαλλικαὶ
"Εσοδα τῶν τριῶν νομῶν	950,000
"Εξοδα	
"Εξοδα τακτικά	2,629,020
"Εξοδα πρόσθετα ἐπὶ τῇ προβλέψει	
ὅτι αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις θὰ ὑ-	
ξάνοντο κατὰ τρόπον ἐπαρκῆ διὰ	
τὴν ἄμυναν ¹	876,340
Ἀπαραίτητα στρατιωτικὰ ἔργα	250,000
"Εξοδα ἑκτακτα (20,000 μηνιαίως)	240,000
"Ελλειμμα	3.045,360

Τῆς ἀκριβείας τῶν ὑπολογισμῶν τῶν Quenaud καὶ Briller ἔχομεν διάφορα πειστήρια.

Ἐξ ἐγγράφου τοῦ Σαβῶ ἀπὸ 22 Φεβρουαρίου (3 Ventôse) γνωρίζομεν ὅτι τὰ ἔξοδα τῆς μεραρχίας ἀνῆλ-
χοντο εἰς 161,323 φρ. κατὰ μῆνα· τὰ δ' ἔξοδα διὰ τὸν στό-
λον ποικίλλοντα ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλοίων ἦσαν
οὐχ ἥττον ἀξιόλογα. Ὁ Brueys ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ Σαβῶ
τὰ ἥδη ὀφειλόμενα διὰ τὸν στόλον 333,000 φρ. καὶ χάριν
τῶν ἀναγκῶν τούτων ἀκριβῶς φαίνεται ἐκδοθὲν τὸ δεύτε-
ρον δάνειον τῶν 90,000 ταλλήρων τὸ ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν κτη-
μάτων ἠγγυημένον, περὶ οὗ κατωτέρω πλειότερα.

Ἐπίσης δὲ καὶ ὡς πρὸς τὰς προσόδους δὲν φαίνονται
ἀστοχήσαντες οἱ ὑπολογισμοὶ τῶν δύο συντακτῶν τῆς ἐκ-
θέσεως. Τὰ ἔσοδα τοῦ 1797—1798 ἀνῆλθον πράγματι εἰς
987,562 λίρας γαλλικὰς, ὡς δεικνύει καὶ ὁ ἐπόμενος ἐπί-
σημος πῖναξ, ὅπως καὶ οἱ προηγούμενοι, τελείως ἀνέκδοτος:

¹ Ὁ Chabot ἐτόνισε ἐπανειλημμένως εἰς τὰς πρὸς τὸ Διευθυντηρί-
ον ἐκθέσεις του ὅτι οἱ 3.500 ἄνδρες οὓς διέθετε ἦσαν τελείως ἀνεπαρ-
κεῖς.

Πῖναξ τῶν ἐσόδων τῶν τριῶν νομῶν Κερκύρας, Ἰθάκης
καὶ Αἰγαίου Πελάγους εἰς λίρας γαλλικὰς

1797 — 1798

Κέρκυρα	Λευκὰς	Κεφαλληνία	Ζάκυνθος	Κύθηρα	Νοτιάδος	Αντιβάρδος	Μάρτιος	Αργολίδα	Μάιος	Ιουλιανός	Ιουλιανός	Ιούλιος	Αύγουστος	Σεπτέμβριος	Οκτώβριος	Λογολογ
1.564.05	10.687.16	2.686.19	14.939.11	6.450.7	23.505.11	945.408.18	87.030.13	110.655.13	1.564.5	95.618.13	21.540.19	23.505.11	1.564.5	45.089.3	95.618.13	442.473.4
4.527.12	4.527.12	338.10				128.315.14		78.273.1								185.462.3
																156.546.2
																256.631.8
																6.449.8
																987.562.5

Βεβαίονται ἡ παροῦσα κατάστασις
ὁ Ταμίας
(ὕπογραφή) Dubouché

Παραστατικώτερον ὅμως πάσης ἐκθέσεως καὶ παντὸς πίνακος περὶ τῆς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν τῆς Γαλλοκρατίας κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1798, εἶναι τὸ ἀπίστευτον γεγονός ὅτι, πληροφορηθεὶς τὰ κατ' αὐτὴν καὶ αἰσθανόμενος ὅτι δὲν ὑπῆρχε θεραπεία, ὁ διορισθεὶς γενικὸς ἐπίτροπος (τῆς ἀστικῆς διοικήσεως) Bonaime Comeyras, ἀντὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Κέρκυραν, διέμενεν ὑπὸ διαφόρους προφάσεις ἐν Ἀγκῶνι καὶ τῇ κεντρῷ Ἰταλίᾳ¹.

Τὰ γεγονότα, ἅτινα τοιαύτην ἐνεποίουν τῷ Comeyras ἐντύπωσιν, ἦσαν τὰ ἀκόλουθα:

Οἱ συμπατριῶταί του οἵτινες ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς εἶχον παύσει μισθοδοτοῦντες τοὺς βενετοὺς ὑπαλλήλους², περιέκοψαν ταχέως εἰς τὸ ἐλάχιστον τοὺς μισθοὺς τῶν ἐντοπίων ὑπαλλήλων³, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἔφθασαν εἰς τοιαύτην ἀνέχειαν, ὥστε, παρ' ὅλην τὴν συγκέντρωσιν ὅλων σχεδὸν τῶν προσόδων τῆς νήσου εἰς τὰ στρατιωτικὰ ταμεῖα, οὐδ' αὐτοὺς τοὺς γάλλους στρατιώτας ἡδύναντο νὰ μισθοδοτῶσι.

Πρὸς ἐλάττωσιν τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν ἐπιβάλλονται ἀγγαρεῖαι καταλυμάτων καὶ ἐπίπλων. Πλὴν αὗται ἐγένοντο μὲν πρόξενοι πλείστων καταχρήσεων, οὐδεμίαν ὅμως οὐσιαστικὴν βελτίωσιν ἐπέφερον εἰς τὴν κατάστασιν, ρακένδυτοι δὲ καὶ πειναλέοι οἱ ἥρωες τῆς ἐκστρατείας

¹ Βλ. Χιῶτην ἐνθ'. ἀν., σ. 635 καὶ Rodocanachi, ἐνθ'. ἀν., σελ. 80.

² Οὗτοι εἶχον περιέλθει εἰς τοιαύτην ἔνδειαν, ὥστε ὁ τέως Βασιλεὺς Κερκύρας ἐσύρετο εἰς τοὺς πόδας τοῦ Gentili ζητεῦν αὐτὸν νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ νὰ ἀποθάνῃ ἐκ πείνης.

³ Ἡ κεντρικὴ διοίκησις Κερκύρας ἔγραφε τῇ 26 Μαρτίου 1798 πρὸς τὸν στρατηγὸν Σαβῶ: «Ἐὰν τὰ σπουδαιότερα εἰσοδήματα τοῦ νομοῦ καὶ ἅπαντες οἱ φόροι μεταβιβάζονται εἰς τὰ στρατιωτικὰ ταμεῖα, τὰ ὑπολειπόμενα χρήματα διὰ τοὺς μισθοὺς τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ νομοῦ ὑπηρεσίαν εἶναι εἰς τοιαύτην δυσαναλογίαν πρὸς τὰς μᾶλλον κατεπειγούσας ἀνάγκας, ὥστε ἐπαπειλεῖται νὰ παρακωλυθῇ ἡ τακτικὴ πρόοδος τῆς διοικητικῆς ὑπηρεσίας. Ἡ σημερινὴ κατάστασις τοῦ ταμεῖου εἶναι τοιαύτη ὥστε δὲν ἐπαρκεῖ οὔτε διὰ τὰ πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους διδόμενα ἀπέναντι τοῦ μισθοῦ τῶν ποσοστά».

τῆς Ἰταλίας ἠναγκάζοντο ὡς πρότερον οἱ Μαρκουλίνοι¹ νὰ ἐργάζονται διὰ νὰ κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

«Οἱ ἀνδρεῖοι στρατιῶται τῆς φρουρᾶς τῆς Κερκύρας, ἔγραφε τῇ 28 Μαΐου ὁ Chabot τῷ La Salcette, ἔχουσι τέσσαρας μῆνας νὰ λάβωσι μισθόν». «Ὡς φαίνεται οὐδ' οἱ πειθαρχικώτεροι τῶν ἀνδρῶν ἡδύναντο ν' ἀνθεξῶσι εἰς τοιαύτην δίαίταν, διότι τὴν 3 Ἰουνίου τὰ γραφεῖα τοῦ Σαβῶ ὑφίσταντο εἰσβολὴν στρατιωτῶν ἀπειλούντων στάσιν ἢ ὁ στρατηγὸς δὲν προέλαβε ἢ διὰ τῆς συνάψεως κατὰ τὰς βενετικὰς μεθόδους ἐγχωρίου δανείου διανεμηθέντος εἰς τὸν στρατόν.

Μέσα ἐπιτρέψαντα τῇ γαλλικῇ διοικήσει νὰ μὴ καταρρεύσῃ.— Ἀληθῶς ἐὰν ἡ γαλλικὴ διοίκησις δὲν κατέρρευσε, τοῦτο ὀφείλεται τὸ μὲν εἰς τὴν ἀποστολὴν χρημάτων ἐξ Ἰταλίας, τὸ δὲ εἰς διάφορα γνωστὰ καὶ ἄλλοθεν μηχανεύματα, ἐπὶ πᾶσι δὲ εἰς σειρὰν ἐσωτερικῶν δανείων.

Ὅποια βοηθήματα ἐστάλησαν ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως δὲν κατάρθωσα νὰ ἐξακριβώσω. Πάντως ὅχι σπουδαῖα, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ ἀδιάκοπα παράπονα τοῦ Σαβῶ. Ὅπως δὲ ὀλίγαι ἑκατοντάδες χιλιάδων φράγκων περιήλθον εἰς Κέρκυραν². Τὰ μηχανεύματα, εἰς ἃ κατέφυγεν ἡ Κυβέρνησις, ἦσαν προεξοφλήσεις φόρων³, παράνομοι φορολογίαι⁴, ἀμέλεια περὶ τὴν πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων⁵ καὶ οἰκονομίαι δρακόντειοι, ὡς ἡ περικοπὴ

¹ Μαρκουλίνοισι, ἐκ τοῦ Ἀγίου Μάρκου, ἐκάλουν οἱ Ἑπτανήσιοι τοὺς στρατιώτας τῆς Βενετίας.

² Ἐκ τῶν ἐγγράφων τοῦ Σαβῶ φαίνεται ὅτι κατὰ Μάρτιον ἐφθάσεν ὁ Schreiber κομίζων 92,000 φρ. Ἐπίσης ὁ Comeyras, ὅτε τέλος πάντων ἀφίκετο τῇ 17 Ἰουλίου, ἐκόμισεν 190,000 φρ. Τῇ 12 Αὐγούστου ἐλήφθησαν ἄλλαι 112,000 φρ. Τέλος ὁ διάδοχος τοῦ Comeyras, Dubois ἔφερε καὶ αὐτὸς κατ' Ὀκτώβριον μικρά τινα ποσά. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ ἄτακτοι αὗται ἀποστολαὶ ἦσαν σταγόνες ὕδατος ἐπὶ πεπυρακτομένου σιδήρου.

³ Οὕτω ὁ Δομενεγίνης, μισθωτῆς τοῦ φόρου τοῦ ἐλαίου ἐν Κερκύρᾳ, δις κατὰ τὸ 1798, κατ' Ἀπρίλιον καὶ Ἰούλιον, προκατέβαλε τὸ μισθωμὰ του (ἐγγράφα Σαβῶ).

⁴ Οὕτω ἐν Ζακύνθῳ διετηρεῖτο πρόσθετος φόρος ἐπὶ τῆς σταφίδος καὶ τοῦ ἐλαίου θεσπισθεὶς ὑπὸ τῶν Βενετῶν πρὸς ὑπηρεσίαν ἀποσπέντες τὸν φόρον. Rulhière, ἐνθ'. ἀν., σελ. 15—17.

⁵ Οὕτω ὁ ἑτερος τῶν μεγάλων ἐκμισθωτῶν τῶν φόρων, ὁ Φραγκούλης, ὅστις ἦτο δυνάστης καὶ προμηθευτὴς τοῦ στρατοῦ, εἶχε λαβεῖν τῇ 24 Μαρτίου 24,031 τάλληρα.

καὶ αὐτῶν τῶν ποσοστῶν, εἰς ἃ ἐδικαιοῦντο οἱ ἀτακτό-
τατα ἄλλως μισθοδοτούμενοι ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπάλληλοι ¹.

Ὁμολογουμένως ὅμως ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπέτρεψε τῇ γαλ-
λικῇ διοικήσει νὰ ζήσῃ ἢ μᾶλλον νὰ φυτοζωήσῃ εἶναι τὰ
ἐσωτερικὰ δάνεια. Οἱ περὶ τῆς πρώτης Γαλλοκρα-
τίας γράψαντες ἡσχολήθησαν μὲ τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν
τῆς Κερκύρας δάνεια. Ἐκ τῶν ἐγγράφων τοῦ Chabot κα-
ταφαίνεται ὅτι καὶ κατὰ τὴν εἰρηνικὴν περίοδον τῆς γαλ-
λικῆς κατοχῆς δάνεια κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀναγκαστι-
κὰ ὑπῆρξαν εἰς τῶν κυριωτέρων πόρων τῆς διοικήσεως.

Τὰ ἐν λόγῳ ἔγγραφα δὲν δίδουσι ἄλλως τε τελείαν
εἰκόνα τῆς καταστάσεως ἐπειδὴ ἀναφέρονται μόνον εἴτε
εἰς τὰ γενικὰ δάνεια, τὰ ἐφ' ὧν δηλαδὴ τῶν νήσων ἐ-
πιβληθέντα, εἴτε εἰς τὰ κερκυραϊκά. Καταφαίνεται ὅμως
ἁμέσως ἢ ἐμμέσως ὅτι μικρὰ τοπικὰ δάνεια ἐπεβλήθησαν
καὶ εἰς τὰς ἄλλας κτήσεις. Πρὸς τούτοις αἱ ἐπὶ τοῦ προ-
κειμένου θέματος σημειώσεις τοῦ de Claubry μὴ εἰδικῶς
ἐνδιαφερομένου εἰς τὰ οἰκονομικὰ εἶναι εἰς ἄκρον συνο-
πτικά.

Ὅπως δὲ ποτε ἐξ ἐπιμελεστάτης βασιάνου τῶν εἰς χεῖ-
ράς μου περιελθόντων ἐγγράφων καταφαίνεται ὅτι κατὰ
τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ 1798 οἱ Γάλλοι συνῆψαν τὰ ἐ-
ξῆς δάνεια:

Τὸ πρῶτον δάνειον, τὸ τῶν ἐμπόρων, ἐπε-
βλήθη τῇ 2 Ἰανουαρίου. Τέσσαρες Κερκυραῖοι ἔμποροι, οἱ
Φραγκῖσκος Γιαλλινᾶς, Ἀντώνιος Παπαδόπουλος ² Ἰσαάκ
Μούλλης καὶ Ἰάκωβος Κοὲν, ἐκλήθησαν ὅπως διανεμίσωσι
μεταξὺ 26 ³ συναδέλφων τῶν δάνειον 150.000 φράγκων.
Τὸ δάνειον φαίνεται ἐπιτυχὸν ἀπροσκόπτως ἀπὸ τῆς 11
Ἰανουαρίου διανέμονται 50.000 φράγκα εἰς τὸν στρατόν.
Τῇ 13 Ἰανουαρίου ὁ Σαβῶ μαθὼν ὅτι οἱ Ζακύνθιοι

ἠρνήθησαν τὸ ὑπὸ τοῦ Gentili αἰτηθὲν δάνειον 7.000
ταλλήρων, γράφει αὐτοῖς ἀπειλητικὴν ἐπιστολὴν λέγων
ὅτι «ὥφειλον νὰ ἐκλάβωσι τὴν αἴτησιν ὡς διαταγὴν».
Τὸ δάνειον ἐδόθη.

Πλὴν αἱ μεγάλαι ἀνάγκαι τοῦ στόλου ἐπιβάλλουσι
τὴν ἐξεύρεσιν γενναιοτέρων πόρων. Ὁλος ὁ Ἰανουάριος
καταναλίσκεται εἰς συζητήσεις περὶ τοῦ λυσιτελοῦς με-
γάλου δανείου ἡγγυημένου ἐπὶ τῶν «ἐθνικῶν κτημά-
των», τῇ δὲ 25 Ἰανουαρίου ἐκδίδεται τὸ δάνειον τοῦτο
ὀριζόμενον διὰ τοὺς τρεῖς νομοὺς εἰς 90.000 ταλλήρων καὶ
πληρωτέον ἐντὸς 9 ἡμερῶν.

Τῇ 24 Ἀπριλίου ὁ Σαβῶ γράφει τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν
Στρατιωτικῶν περὶ νέου δανείου, ἐπιβληθέντος εἰς τὴν
Κέρκυραν, 200.000 φράγκων. Τὸ ποσόν, λέγει, εἶναι μικρὸν
ἀλλὰ φαίνεται βαρὺ διότι ὅλον τὸ ἐμπόριον τῆς νήσου κα-
τεστράφη ὑπὸ τοῦ πολέμου. Δὲν ἤδυνήθη νὰ βεβαιωθῇ ἂν
τὸ δάνειον τοῦτο ἐπραγματοποιήσῃ. Ἀναμφισβήτητον ὅ-
μως εἶναι ὅτι 15 ἡμέρας βραδύτερον (τῇ 8 Μαΐου) ἐπεβάλ-
λετο ἕτερον δάνειον 30.000 φράγκων, κληθὲν τὸ τῶν
κτηματιῶν, διότι ἐπεκράτησεν ἡ σκέψις νὰ συνεισφέ-
ρῳσιν οὐχὶ πλέον οἱ ἔμποροι, ἀλλ' οἱ ἄλλοι πλούσιοι.

Τὴν ἐπομένην (9 Μαΐου) ὁ στρατηγὸς ἀπέστειλεν ἔγ-
γραφον πρὸς τοὺς νομάρχας Ἰθάκης καὶ Αἰγαίου λέγων
ὅτι τῆς Κερκύρας οὐσῆς ἐξηντημένης ¹ οἱ δύο ἄλλοι νομοὶ
ἔδει νὰ συνεισφέρωσιν ἄλλας 80.000 φράγκων.

Ἐκ τῶν δύο νοτιωτέρων νομῶν, ὁ τοῦ Αἰγαίου (Ζα-
κύνθου) ἐφάνη ἄρκετὰ πρόθυμος μέχρι τῆς 15 Ἰουνίου
εἶχον εἰσπραχθῇ 50.000 ταλλήρων. Οἱ Κεφαλλῆνες ὅμως
ἀντέταξαν τὴν συνήθη πρὸς τοὺς ξένους ἀντίδρασιν. Πολ-
λὰ ἔγγραφα ἀνταλλάσσονται μεταξὺ τῶν στρατηγῶν Σα-
βῶ καὶ Λασαλσέτ. Τῇ 13 Ἰουνίου ὁ πρῶτος ρίπτει τὴν ἰ-
δέαν νὰ δοθῇ τόκος τις ² ὅπως ἤδη ἐγένετο διὰ προηγού-
μενον μικρὸν Κεφαλληνιακὸν δάνειον ³ τῇ δὲ 18 Ἰουλίου

¹ Ἐγκύκλιος 2 Ἰουνίου, ἔγγραφα Σαβῶ.

² Γράφεται Paradoroli. Πιθανῶς εἶναι ὁ μετέπειτα πρόεδρος τῆς
ἐν Βενετίᾳ ἑλληνικῆς κοινότητος, οὗ οἱ ἐξυπαλλισμένοι ἀπόγονοι διατρέ-
πουσιν ἐπὶ πλοῦτον καὶ πρὸς τὰ γράμματα ἀγάτη.

³ Κατ' ἀρχὰς ὁ ἀριθμὸς εἶχεν ὀρισθῇ εἰς 14 κατόπιν διαμαρτυριῶν
ἠυξήθη εἰς 26.

¹ Τοῦτο δὲν τὸν ἠμποδίσεν νὰ προστρέξῃ καὶ εἰς νέαν εἰσφορὰν
κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν στρατιωτῶν (βλ. ἀνωτέρω σελ. 21).
Τὰ Κερκυραϊκὰ δάνεια ἦσαν ἄτοκα.
Ἀποδείξεις ὑπάρξεως καὶ ἄλλων τοπικῶν δανείων.

ἀποτυγχανόντων τῆς τε πειθοῦς καὶ τῶν τοῦ τόκου δελεασμάτων μεταβάλλεται τὸ δάνειον εἰς καταναγκαστικὴν εἰσφορὰν (contribution forcée).

Τὴν ἐλευθερίαν ἐντύπωσιν, ἣν ἐνεποίουν τὰ καταναγκαστικά δάνεια εἰς τοὺς Ἰονίους, δύναται νὰ κρίνῃ τις ἐξ ἀνεκδότου ἐκθέσεως τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως Κερκύρας πρὸς τὸν Σαβῶ¹. Ἡ ἐπιτροπὴ ἂν καὶ ἐγάλλιζεν εἰς ἄκρον², δὲν ἐδίσταζε (ἀφοῦ παρίστα τὸν τέλειον μαρασμὸν τῆς ἐμπορίας, τὴν παντελῆ ἔλλειψιν νομίσματος καὶ τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῶν γαιοκτημόνων, οἵτινες οὐδὲ τὰ ἐλάχιστα ὅσων παράγουσι, δύνανται νὰ πωλήσωσι) νὰ καταλήξῃ δηλοῦσα ὅτι, δὲν δύναται μὲν νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὰ τυχόν περὶ καταναγκαστικῶν δανείων μέτρα ἀλλὰ καὶ δὲν δύναται νὰ ἀναμιχθῇ ποσῶς εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Τὰ δάνεια ἐφαίνοντο τοσοῦτον μᾶλλον πιεστικά καθ' ὅσον κατὰ κανόνα ἦσαν ἄτοκα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις ταχέως ἐπιστροφῆς πολὺ ἀτάκτως ἐπραγματοποιοῦντο³.

Πλὴν τὰ κακὰ ταῦτα ἦσαν ἐλάχιστα ἀπέναντι τῶν ὅσων περιέμενον τοὺς ἀτυχεῖς Κερκυραίους.

Τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας.— Ὡς εἴδομεν ἤδη, δὲν εἶχον παρέλθει 16 μῆνες ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Γάλλων καὶ ἡ κυριαρχία αὐτῶν περιωρίζετο εἰς τὴν Κέρκυραν. Τὸ δὲ δεινὸν τῆς θέσεώς των ἐπηύξανεν ἡ ἀθλία κατάστασις τῶν βενετικῶν ὀχυρωμάτων καὶ ὁ θαλάσσιος ἀποκλεισμός, ὅστις ἐστέρει τὸν στρατὸν τῆς κατοχῆς καὶ αὐτῶν τῶν ἰσχνῶν χρηματικῶν ἀποστολῶν.

Ἐκτακτα μέτρα ἐπεβάλλοντο καὶ πάλιν.

Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (26 Ven-

¹ Ἀπὸ 18 Floréal=8 Μαΐου.

² Πρόεδρος αὐτῆς ἦτο ὁ Μαρούλης, γραμματεὺς ὁ Λοβέρδος, μέλη οἱ Θεοτόκης, Βονδιόλης καὶ Γραμματικόπουλος. Περὶ τοῦ ἱατροφιλοσόφου Ἀντωνίου Μαρούλη (1748—1806) καὶ τῶν ἐνθουσιωδῶν δημοκρατικῶν του ἀγορεύσεων βλ. Α. Βροζίνη, Βιογραφικά σχεδιάρια τῶν ἐν τοῖς γράμμασιν κτλ. διαλαμπάντων Κερκυραίων, τόμ. Α' σελ. 59—61.

³ Τῇ 18 Μαΐου, ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Schreiber κομισθέντων δίδονται 8000 φράγκων εἰς τοὺς ἀπορωτέρους τῶν δανειστών. Τῇ δὲ 28 Σεπτεμβρίου 1798 ὁ Σαβῶ γράφει εἰς τὸν νομάρχην Κεφαλληνίας ὅτι, καθ' ὅσον μανθάνει, ἡ διαταγὴ ἐπιστροφῆς τῶν δανεισθέντων δὲν ἐξετελέσθη κανονικῶς.

démiaire=8 Ὀκτωβρίου) ὁ ἐπίτροπος Dubois ἐπέτασεν εἰσφορὰν ἐφ' ὅλων τῶν Κερκυραίων ἐν γένει, ὅπως ἀγορασθῶσι 6,000 μόδια σίτου πρὸς τροφήν τοῦ στρατοῦ. Τὴν δὲ 29 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπεβλήθη δάνειον, ὅπερ καὶ διὰ τὸ βαρὺ αὐτοῦ καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐξετελέσθη συνεκίνησε πολὺ τοὺς συγχρόνους Κερκυραίους¹, καὶ μνημονεύεται ὑφ' ὅλων τῶν περὶ τῆς πολιορκίας γραψάντων νεωτέρων².

Τὸ δάνειον εἶχεν ὀρισθῇ εἰς 72,000 τάλληρα. Τὸ δὲ ποσὸν τοῦτο, σπουδαιότατον καθ' ἑαυτό, καθίστα ὑπέρογκον τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπεβλήθη οὐχὶ ἐπὶ πάντων τῶν πολιτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τριάκοντα μόνον. Οὗτοι διεμαρτυρήθησαν παριστῶντες ὅτι τῶν μὲν κτηματιῶν ἡ περιουσία οὐδὲν ἀπέφερε καὶ ἦτο κατὰ μέγα μέρος εἰς χεῖρας τῶν στασιαζόντων χωρικῶν, τῶν δὲ ἐμπόρων αἱ ἐργασίαι εἶχον καθ' ὅλοκληρίαν διακοπῇ. Αἱ γαλλικαὶ ἀρχαὶ κατ' ἀρχὰς παρεδέχθησαν τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα, τὴν ἐπαύριον ὅμως μεταμεληθεῖσαι ἐκάλεσαν καὶ πάλιν τοὺς τριάκοντα καὶ ἐπὶ τῇ ἀρνήσει πληρωμῆς ὠδήγησαν αὐτοὺς σιδηροδεσμίους εἰς τὸ κατὰ τὴν πολιορκίαν τὰ μάλιστα διαπρέψαν πλοῖον «ὁ Γενναῖος» (Le Généreux).

Οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀνέχεια τῶν Γάλλων, οὐδαμῶς ἐδικαιολογεῖτο τοιαύτη βάρβαρος πράξις, καὶ ἐννοεῖ τις κάλλιστα τὴν ἀγανάκτησιν, ἣν αὕτη παρήγαγε παρὰ τῷ Κερκυραϊκῷ λαῷ.

Περὶ δὲ τῶν αἰχμαλωτισθέντων καὶ τῆς τύχης αὐτῶν ἐσταχυολόγησα ἐκ τῶν ἐγγράφων τοῦ Σαβῶ τὰς ἐξῆς πληροφορίας.

Τῇ 14 Brumaire (= 5 Νοεμβρίου) ἠλευθερώθησαν οἱ Ἀνδρέας καὶ Νικόλαος Θεοτόκης μετὰ καταβολὴν 6,000 ταλλήρων τῇ 15 ὁ Ἰάκωβος Κοὲν, καταβαλὼν τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ εἰς ἀργυρὰ σκεύη, σῖτον, καὶ χρῆμα, καὶ ὁ Φραγκίσκος Γιαλλινᾶς ἀποτίσας εἰς χρῆμα καὶ σῖτον

3,000 τάλληρα¹ τῇ 16ῃ ὁ Παλατιανὸς (500 τάλληρα)² τῇ 19ῃ ὁ Σαμουὴλ Μούλλης³ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγένετο κατὰ-
σχέσεις τῶν κινητῶν τῶν ἐξῆς πολιτῶν, οἵτινες καθυστέ-
ρουν εἰσέτι τὰ ὀφειλόμενα: Σπυρ. Πολυλᾶ, Στ. Σκορδίλη,
Μιχ. Μαρμωρᾶ, Ζ. Ἀλταβίλλα Χαλικιοπούλου, Σπ. Λαβ-
ράνου, Ι. Ἀρμένη, Σπ. Πετρετῇ δέλ Σάντο, Ἀντ. Μαρία
Καποδίστρια, Ι. Πολίτου, Ν. Ἀρλιώτη, οἰκογενείας Κο-
μιώτη, Δημ. Κεφαλᾶ. Ἐκ τούτων ἡλευθερώθη τὴν ἐπαύ-
ριον ὁ Λαβράνος (2,000 τάλληρα) καὶ τὴν 27ην ὁ Ἀρμέ-
νης (120 τάλληρα).

Ἐνῶ δὲ οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν Κερκυραίων ἐστένα-
ζον εἰς τὰ δεσμά, ὁ Σαβῶ, ὅπως κατευνάσῃ τοὺς ἐλευθέ-
ρους, ὥριζε ὅτι δις κατὰ δεκαήμερον θὰ ἐδίδοντο δωρεὰν
παραστάσεις εἰς τὸ θέατρον καὶ ἔδιδεν ἐμμέσως εἰς τὸν
θεατρῶνην καὶ μικρὰν ἐπιχορήγησιν.

Εἰς τὰ ἔγγραφα τοῦ Σαβῶ γίνεται μνεία τῶν ἐξῆς δύο
διαταγμάτων:

16 Brumaire. Arrêté portant que tous les quintidis et
décadis il y aura une représentation gratuite au Théâtre de
cette ville et le Directeur fera exécuter des chants et des
ballets patriotiques.

22 Brumaire. Arrêté pour que le payeur de la Com-
mission paye à l'entrepreneur du Théâtre la somme de
cent talaris pour l'abonnement de la Commission du Salut
public et du Commissaire général pour tout le Carnaval.

Ὁ Βελλαῖρ¹ λέγει: «τὰ μέτρα ταῦτα ἔσχον εὐτυχῇ
ἀποτελέσματα. Καὶ οἱ Γάλλοι, οἵτινες εἶχον πολεμήσει
καὶ ἐργασθῇ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ οἱ Ἕλληνες οἵτινες
εἶχον διέλθει ἱκανὰς ὥρας προσπαθοῦντες νὰ ἐπιτύχωσι
διὰ τοῦ ὕπνου τὸν κατευνασμὸν τῆς πείνης συνηθοίζον-
το ὅπως ἀπολαύσωσιν ἰταλικοῦ μπαλλέτου ἢ ὀπερας ἢ
νὰ δοκιμάσωσι τὴν τύχην τῶν εἰς τὴν τόμπολαν».

Αἱ διαμαρτυρίαι, ἃς ἐγέννησε τὸ δάνειον τοῦ Ὁκτω-
βρίου, δὲν ἡμπόδισαν τὴν διοίκησιν νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν 2 Ἰα-
νουαρίου νέον δάνειον 200,000 φράγκων².

¹ Ἐνθ. ἀν., σελ. 391.

² Ροδοκανάκης, σελ. 153.

Ὅταν σκέπτεται τις ὅτι τὸν μῆνα τοῦτον μία ὄρνις ἐ-
τιμᾶτο 20 φράγκα καὶ ἐν περιστέριον 12, ἐννοεῖ τὴν θυσίαν
ἀπετέλει τὸ νέον δάνειον διὰ τοὺς Κερκυραίους!

Τοῦτο δὲ τοσοῦτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον τοῦ δανείου εἶ-
χον προηγηθῇ ἐπιτάξεις εἰς ἵππους, βόας, πρόβατα, ὄρ-
νιθας κτλ.

Ἐπὶ πλέον τὰς χρηματολογίας συνώδευσαν καὶ ἄλλα
παθήματα χειρότερα.

Ἀπὸ τῶν παραμονῶν τῆς ἐπιθέσεως τῶν Ρωσσοτούρ-
κων εἶχον συληθῇ τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ σκευὴ τῶν καθο-
λικῶν μονῶν ἐν Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ¹.

Αἱ διαρκούσης τῆς πολιορκίας κατ' οἶκον ἔρευναι
πρὸς ἀνακάλυψιν κατασκόπων ὑπῆρξαν ἀφορμὴ βιασμῶν
καὶ ληστειῶν, ἃς καταγγέλει καὶ αὐτὸς ὁ φιλόγαλλος Ρο-
δοκανάκης².

Ἡ δὲ διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου καταστολὴ τῆς στάσεως
τοῦ Μανδουκίου³ καὶ ἡ τιμωρία τῆς δῆθεν προδοτικῆς
στάσεως τῶν προαστείων Γαρίτσας καὶ Ἀνεμομύλου ὑ-
πῆρξαν ἀφορμαὶ συστηματικωτέρων λεηλασιῶν⁴. Τὸ τρα-
γικώτερον δὲ πάντων εἶναι ὅτι οὐδὲ ἡ παράδοσις τῆς
πόλεως ἔθεσε τέρμα εἰς τὰς ἀργυρολογίας⁵.

Συμπέρασμα.— Ὁ ἐπισκοπῶν τὰ τῆς πρώτης γαλλι-
κῆς κατοχῆς καὶ καθορῶν ὅτι ὁ ἐνθουσιασμός μεθ' οὗ ἐ-
γένοντο δεκτοὶ οἱ δημοκρατικοὶ Γάλλοι μόνον πρὸς τὴν
ἀνακούφισιν, ἣν ἐγέννησεν ἡ ἀναχώρησις αὐτῶν, δύναται
νὰ παραβληθῇ, δὲν δύναται νὰ μὴ διαβλέψῃ ὅτι εἰς τὴν

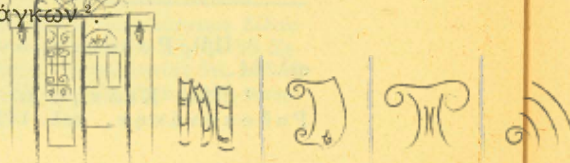
¹ Πβλ. Χιῶτην, σελ. 674.

² Ἐνθ. ἀν., σελ. 153.

³ Νοέμβριος 1798. Τότε ἐσυλήθη καὶ κατεστράφη ἡ ἔκτοτε ἀνοικο-
δομηθεῖσα μονὴ τῆς Πλατυτέρας.

⁴ Δεκέμβριος. Διεδραματίσθησαν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην σκη-
ναὶ ἀπαίσιαι. Οἱ ναοὶ ἐληστεύθησαν πωλουμένων τῶν εἰκόνων καὶ σκευ-
ῶν εἰς τοὺς ἑβραίους. Εἰς τοὺς ἐπισὴς ἐπωλήθη καὶ τὸ ἄφθονον
ἐλαίον, ὅπερ ὑπῆρχεν ἐν ταῖς ἀποθήκαις τοῦ προαστείου. Τὰ ἐπιπλά τῶν
ἀτυχῶν Γαρισσιωτῶν διηρπάγησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, καταστραφειῶν
δὲ καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν, ἐξυλεῦθη ὁ στερούμενος καυσίμου ὕλης
στρατός.

⁵ Οἱ Κερκυραῖοι ἠναγκάσθησαν νὰ πληρώσωσι 36,000 τάλληρα
εἰσφοράν ὅπως φράσωσι οἱ Τουρκαλβανοί, εἰς οὓς εἶχον ὑποσχεθῇ λεηλασίαν
τῆς πόλεως ἐν τῇ ἐκείνῃ ἐποχῇ. Πβλ. Descrizione di quanto è avvenuto in
Corfu durante l'assedio, Venezia 1799 presso Giacomo Storti, σελ. 3.

τοιαύτην μεταστροφὴν τοῦ φρονήματος τὰ μάλιστα συνετέλεσε καὶ ὁ δημοσιονομικὸς παράγων, ἡ ἀθλία οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν νέων κατακτητῶν. Τοῦτο ἄλλως καταδεικνύει ἄριστα ὁ βραχυλόγος καὶ θετικὸς Rulhière λέγων (ἐν σελ. 48-49):

«Θὰ προσθέσω τινὰ περὶ τῶν λόγων, οἵτινες ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῆς ὑπολήψεως, ἧς ἀπελάουμεν ἐν ταῖς νήσοις . . . . Εἴμεθα ἄνευ χρημάτων· οἱ στρατιῶται μας δὲν ἐλάμβανον οὔτε μισθοὺς οὔτε ἐνδύματα, ὁ λαὸς ἐζήτει ὑπὸ τὰ ράκη τοὺς νικητὰς τῆς Εὐρώπης καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πεισθῇ ὅτι οἱ ἄνδρες, οὓς ἐβλεπε, ἀνῆκον εἰς τὸν στρατὸν τῆς Δημοκρατίας.

«Οὐδὲν ἀντάξιον τοῦ γαλλικοῦ ὀνόματος ἠδυνήθημεν νὰ πράξωμεν· οὐδὲν κατάστημα ἰδρύσαμεν, περὶ οὗ νὰ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς γαλλικῆς κατοχῆς. Ὁ κόσμος δὲν ὠμίλει ἢ περὶ τῶν δαυείων καὶ τῶν χρεῶν μας».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΕΠΤΑΝΗΣΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

1799-1807

Ἡ ἀναχώρησις τῶς Γάλλων ἀφῆκε τὰς ἐλληνικὰς κτήσεις τῆς Βενετίας δεινῶς ἠκρωτηριασμένας¹ καὶ οἰκονομικῶς ἐξηντλημένας², ἐκληροδότησε δὲ εἰς τὴν διαδόχον κυβέρνησιν κατάστασιν ἀναρχικὴν ἣτις παρετάθη μέχρι τοῦ 1802 καταστήσασα ἐπὶ τριετίαν σχεδὸν ἀδύνατον πᾶσαν τακτικὴν διοίκησιν.

Οὕτω τὸ προσωρινὸν πολίτευμα τὸ ἐγκριθέν ὑπὸ τοῦ ρώσσου ναυάρχου Οὐσάκωφ ὥριζεν ὅτι ἐκάστη νῆσος ἔδει νὰ ὑποβάλλῃ τῇ Γερουσίᾳ τακτικὴν κατάστασιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ νὰ ἀποστέλλῃ εἰς τὸ κεντρικὸν ταμεῖον τὰ περισσεύματά της.

Ἐξαιρέσει ὅμως τῆς Λευκάδος οὐδεμία νῆσος συνεμορφοῦτο κατὰ τὸ 1799 πρὸς τὸν νόμον, ἡ δὲ κεντρικὴ κυβέρνησις ἔκυπτε ὑπὸ τὸ βάρος δαπανῶν, εἰς ἃς προσετίθετο ἡ τῆς συντηρήσεως τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου.

Ἐπίσης καὶ τὸ «βυζαντινὸν» σύνταγμα τοῦ 1801 ἵδρυε ἀφ' ἑνὸς κεντρικὸν ταμεῖον εἰς ὃ ἔδει νὰ ἀποστέλλωνται τὰ $\frac{3}{4}$ ³ τῶν προσόδων ἐκάστης νήσου, ἀφ' ἑτέρου

¹ Λόγω τῆς ἀπωλείας τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ τῆς Προβέξης.

² Διότι ὅπως ὁμολογεῖ ὁ Gauthier de Claubry (ἐνθ. ἀν., σελ. 5) «τὸ Διευθυντήριον ἐγκατέλιπε τὴν τοπικὴν κυβέρνησιν τῶν νήσων ἡμῶν στρατοῦ καὶ χρημάτων, ἀδυνατοῦσαν νὰ προστατεύῃ καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν νησιωτῶν καὶ ἠναγκασμένην νὰ ἐπιρρίπτῃ ἐπὶ τῶν φίλων

³ Κατὰ τὰ πρῶτα ἔξ ἔτη, ἀκολούθως ἡ εἰσφορὰ περιορίζετο εἰς τὰ $\frac{2}{3}$.

δὲ Οἰκονομικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκλεγομένην παρὰ τῶν Συμβουλίων τῶν νήσων, ψηφίζουσιν οὕτως εἰπεῖν τὸν προϋπολογισμόν, καὶ ὀρίζουσιν συνάμα τὴν στρατιωτικὴν τοῦ κράτους δύναμιν.

Ἄλλ' ἡ ἀναρχία, ἀντὶ νὰ κατασταλῇ, ἐπεξετάθη μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ρώσων (Ἰούλιος 1801) καὶ εἰς Κέρκυραν. Μόλις δὲ περὶ τὸ τέλος τοῦ 1802, μετὰ τὴν ἐπάνοδον δηλαδὴ τῶν Ρώσων μετὰ τοῦ Μοτσενίγου, τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ι. Καποδίστρια εἰς Κεφαλληνίαν καὶ Ἰθάκην καὶ τὴν τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ εἰς Κύθηρα, ἐπῆλθε σχετικὴ τις τάξις.

Ἄλλ', ὅπως παρατηρεῖ καὶ ὁ Λούντζης¹, τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμοὺς διεδέχθη ἄκρα οἰκονομικὴ στενοχωρία, ὀφειλομένη εἰς τὴν προσθήκην βαρυτάτων ἐκτάκτων εἰς τὰ τακτικὰ ἔξοδα τοῦ κράτους. Καὶ δὴ οὐ μόνον ὁ ἐλαφρὸς πρὸς τὴν Τουρκίαν φόρος ὑποτελείας, εἰς 25,000 γρ. κατ' ἔτος κατὰ τὸ φερμάνιον τοῦ 1800² ἀνερχόμενος, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἡ συντήρησις τοῦ ρωσσικοῦ στρατοῦ, ἥτις ἀπερρόφα κατὰ τὸν Μαυρογιάννην³ μὲν 13,000⁴, κατὰ τοὺς Λούντζην⁵ δὲ καὶ Χιώτην⁶ 17,000 τάλληρα μηνιαίως. Πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ ἡ Ὁμόσπονδος Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ (Commissione Economica Federativa) ἐξέδωκε τῇ 3 Νοεμβρίου 1802 διάταγμα δι' οὗ περιώριζεν ἀφ' ἑνὸς τοὺς μισθοὺς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὥριζε εἰσφορὰν διανεμητέαν ὑπὸ μορφήν κεφαλικοῦ φόρου.

Τὰ καθέκαστα τοῦ σπανίως κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἐφαρμοζομένου τοιοῦτου φαρμάκου εἶχον ὡς ἐξῆς:

«Ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ ἐπανειλημμένας διασκέψεις ἐπρότεινεν ἐλάττωσιν τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων, καὶ

¹ Della Repubblica Settinsulare, σελ. 126.

² Τὸ κείμενον τοῦ φερμανίου εὐρίσκεται ἐν ἰταλικῇ μεταφράσει παρὰ Λούντζην (ἐνθ. ἀν., σελ. 250—256). Ὅριζεται ἐν αὐτῇ ρητῶς ὅτι οἱ ἐν Τουρκίᾳ διαμένοντες Ἰόνιοι ἀπαλλάσσονται χαρταξίου. Ὁ φόρος ἦτο πληρωτέος κατὰ τριετίαν. Ἐκ τοῦ ὑποβληθέντος εἰς τὸ Νομοθετικὸν σῶμα τῇ 26 Φεβρουαρίου 1804 ἀπολογισμοῦ προκύπτει ὅτι ἡ πρώτη τριετής δόσις ἐπληρώθη.

³ Ἐνθ. ἀν., τόμ. Β', σελ. 31.

⁴ Ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶναι ὁ πιθανώτερος· βλ. κατωτέρω, σελ. 33.

⁵ Ἐνθ. ἀν., σελ. 126.

⁶ Ἐνθ. ἀν., σελ. 816.

ἀπεφάνθη ὁμοφώνως ὑπὲρ ἐκτάκτου ἀτομικοῦ φόρου (capitazione) ἐπιβληθησομένου ἐφ' ἅπαξ εἰς ἕκαστον ἄτομον, ἔχον ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν 12 ἐτῶν. Τὸ εἰς ἕκαστον ἄτομον ἐπιβαλλόμενον ποσὸν τοῦ φόρου ὠρίζετο ἀφ' ἑνὸς τετάρτου τοῦ ταλλήρου μέχρι τῶν πενήκοντα ταλλήρων κατ' ἀναλογίαν τῆς περιουσίας ἢ τῶν ἀπολαυῶν τοῦ φορολογουμένου. Ἐπίσης τὸ διανεμηθησόμενον ποσὸν εἰς τὸν ὀλικὸν πληθυσμὸν ἐκάστης νήσου ὠρίσθη κατὰ λόγον τῆς σχετικῆς τῶν νήσων εὐημερίας καὶ τοῦ σχετικοῦ αὐτῶν πληθυσμοῦ. Οὕτως εἰς μὲν τὴν Κέρκυραν καὶ Ζάκυνθον, τὰς εὐπορωτέρας τῶν νήσων, ἐπεβλήθη εἰς ἐκάστην τὸ ποσὸν τοῦ φόρου 32,000 ταλλήρων, εἰς τὴν Κεφαλληνίαν 24,000, εἰς τὴν Λευκάδα 18,000, εἰς τὴν Ἰθάκην 6,000 καὶ εἰς ἐκάστην τῶν δύο μικροτέρων νήσων, Κυθήρων καὶ Παξῶν, 4,000· ὥστε τὸ ὅλον τοῦ ἐπιβαλλομένου τούτου ἀτομικοῦ φόρου ἀνῆρχετο εἰς 120,000 ταλλήρων, ποσὸν δυνάμενον νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀπαραιτήτους ἀνάγκας τοῦ κράτους, εἰ εἰσεπράττετο ἀμέσως. Εἰς τὸν ἀνωτέρω φόρον ὑπεβάλλοντο καὶ οἱ ξένοι αὐτοί, οἱ ἔχοντες ἐν ταῖς νήσοις κτήματα ἢ βιομηχανικά καταστήματα καὶ ἄλλα διαρκῆ συμφέροντα. Συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις ταύτας ἡ πολιτικοοικονομικὴ ἐπιτροπὴ ἐδημοσίευσεν κατὰ διαταγὴν τοῦ προέδρου διάταγμα ὑπὸ ἡμερομηνίαν 3 Νοεμβρίου 1802, προσυπογεγραμμένον καὶ παρ' αὐτοῦ, δι' οὗ διετάσσετο ἡ πληρωμὴ τοῦ φόρου καὶ ἐκανονίζοντο τὰ καθέκαστα περὶ τε τὴν διανομὴν, τὴν εἴσπραξιν αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπά. Τὸ διάταγμα τοῦτο περιεῖχε ἐπὶ τέλους τὰς συνήθεις περὶ φιλοπατρίας ἐπικλήσεις καὶ προτροπὰς πρὸς τοὺς λαοὺς τῶν νήσων, ὅπως ἀποδεχθῶσιν εὐχαρίστως καὶ ἄνευ γογγυσμῶν τὸν ἐπιβαλλόμενον φόρον, καθ' ὅσον οὗτος ἦτο ἀπαραίτητος θυσία προσφερομένη ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. Μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐπιβολὴ τοῦ φόρου ἐκείνου διηγείρει πλεῖστα παράπονα κατὰ τῆς κυβερνήσεως, τὰ ὅποια εὐδόλως κατεσίγαζον αἱ μακροὶ παραινετικαὶ ἐγκύκλιοι τοῦ προέδρου Θεοτόκη.

Ἐν τῇ 15<ῃ> ἡ ἐπιτροπὴ αὐτοῦ προέβαινε λίαν βραδέως καὶ μάλιστα ἀποφασίζοντες ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ οὐδεὶς ἔτι εἶχε ἀπαντήσει πλεῖστα ὅσα ἐμπόδια. Ὁ φόρος οὐδεὶς ἔτι μέχρι τέλους Αὐγούστου 1803 εἶχεν εἰσπρα-

χθὴ τὸ ποσὸν 112,000 ταλλήρων ἐκ τῶν 120 χιλιάδων τοῦ ὀρισθέντος ποσοῦ, καὶ οὕτως ἡδυνήθη ἡ κυβέρνησις νὰ παρουσιάσῃ ἀκολούθως ἰσοζύγιον ἐσόδων καὶ ἐξόδων»¹.

Πρὸς εἰσπραξιν τοῦ φόρου ἐγένετο, τούλάχιστον ἐν Κερκύρᾳ, ἀπογραφή τῶν κατοίκων², ἐστάλη δὲ εἰς τρίμηνον ἐν ὧρα χειμῶνος ἀνὰ τὰς νήσους περιοδεῖαν καὶ ὁ ρῶστος ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ ἱππότης Λεόντοβιτς³ καὶ ἄλλα μέσα ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν. Οὕτω δ' ἐπετεύχθη νὰ εἰσπραχθοῦν μέχρι τέλους Αὐγούστου 1803 112,000 ταλλήρων, ἥτοι πλέον ἢ τὰ $11/12$ τοῦ ἀρχικῶς ὀρισθέντος ποσοῦ⁴.

Ὡς δημοσιονομικὴ ἀρχὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἔκτακτος ἄμεσος φόρος δύναται μὲν νὰ καλύψῃ ἔλλειμμα, δυσκόλως ὅμως ἐπαναφέρει μόνιμον ἰσοζύγιον προϋπολογισμοῦ, ἔτι δὲ δυσκολώτερον δύναται ἐπανειλημμένως νὰ ἐφαρμοσθῇ. Ὄντως δὲν εἶχε περατωθῇ ἡ εἰσπραξις τοῦ ἐπικεφαλαιού φόρου τοῦ 1803 καὶ ἡ συντακτικὴ συνέλευσις⁵ ἡ συνελθοῦσα περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους τούτου (τῇ 14]26 Ὀκτωβρίου) ἐδέησε νὰ μεριμνήσῃ καὶ πάλιν περὶ

¹ Μαυρογιάννης, τόμ. Β', σελ. 31—32

² Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπογραφῆς ταύτης περισωθέντα ὑπὸ τοῦ Στυλ. Βλασσόπουλου ἐδημοσίευσεν ὁ Πάρις (Ἡ νήσος Κέρκυρα μετὰ φρ. I. Βέγλια, Κέρκυρα 1889, σελ. 284—289) παρουσιάζουσι δὲ καὶ τινὰ διότι, λέγει ὁ Βλασσόπουλος, «προκειμένου περὶ κεφαλικοῦ φόρου παρελήφθησαν μερικὰ μικρὰ χωρία τελείως πτωχὰ καὶ ἀνίκανα νὰ πληρώσωσι τι».

³ Πρὸς ὃν ἡ Γερουσία ἐξέφρασεν ἐπισήμως εὐχαριστίας διὰ τὴν ἐπιδεικνύσαν δραστηριότητα (Πράξεις 28 Φεβρουαρίου 1803. Πβλ. Μαυρογιάννην, τόμ. Β', σελ. 45).

⁴ Κατὰ τὸν Κεφαλληνία Μαυρογιάννην ἡ εἰσπραξις συνήντησε ἰδίως ἐμπόδια ἐν Κεφαλληνίᾳ. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον συνήντα ὡς γγνωρίζομεν, ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ προσκόμματα σπουδαῖα καὶ ἡ εἰσπραξις ἐτέρου φόρου, τῆς δεκάτης, ἀναπληρωθεῖσης διὰ φόρων ἐμμέσων ἐπὶ τοῦ σίτου, τῶν ὀσπρίων, τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου. Διάταγμα 18 Ἰουλίου 1803. Μαυρογιάννης, τόμ. Β', σελ. 53—54.

⁵ Ἡ συνέλευσις αὕτη, ἡ διαλυθεῖσα τῇ 21 Μαρτίου 1804, μετὰ πεντὰ μηνὸν ἐργασίαν ἐψήφισε φιλελεύθερον διὰ τὴν ἐποχὴν σύνταγμα ὑπὸ ἐλληνικοῦ πνεύματος ἐμπνεόμενον, προέβλεψε περὶ στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς ἐγγωρίου δυνάμεως, τέλος ἐσχεδίασε τὰς βάσεις ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Εἶναι λοιπὸν ἀξία τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἔθνους.

ἐλλειμμάτων καὶ προσόδων¹.

Περὶ τοῦ δημοσιονομικοῦ ἔργου τῆς συνελεύσεως ταύτης λέγουσι μὲν τινὰ ὅτε Λούντζης² καὶ ὁ Χιώτης³, ἐκτενέστερον ὅμως πραγματεύεται τὸ θέμα ὁ πολυτιμότερος διὰ τὴν περίοδον ταύτην ὁδηγὸς Μαυρογιάννης ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Γερουσίας ἐν Κερκύρᾳ σωζομένων ἐκθέσεων⁴.

Κατὰ τὰς ὑποβληθείσας ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς ἐκθέσεις ἀπὸ τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1802 μέχρι τῆς 13 Δεκεμβρίου 1803 εἶχον εἰσπραχθῇ ὑπὸ τοῦ κεντρικοῦ ταμείου τάλληρα 226,992, εἶχον δὲ δαπανηθῇ 220,745 ὥστε ἔμεινε περίσσευμα 6,247 ταλλήρων.

Διὰ τὸ 1804 ἡδύνατό τις νὰ προβλέπῃ ἐνεργητικὸν 300,000 ταλλήρων. Πλήν, παρ' ὅλην τὴν ὑψωσιν ταύτην, τὰ τακτοποιηθέντα ἔσοδα πάλιν δὲν ἰσοφάρizon τὰ ἔσοδα, διότι μόνον τὰ στρατιωτικὰ ἔσοδα θὰ ἀνῆρχοντο εἰς 242,000 τάλληρα⁵. Ἐνῶ συγχρόνως ἡ ἐξωτερικὴ ὑπηρε-

¹ Ἐκ τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἐξελέγησαν δύο ἐπιτροπαί, ἡ λεγομένη Commissione conferente, ἡ ὁποία ἀπετέλει τὸ Νομοθετικὸν Συμβούλιον τοῦ σώματος καὶ ἡ λεγομένη di Revisione e di Sussidi, ἥτοι ἐπὶ τοῦ ἐλέγχου καὶ τῶν φόρων.

Τὴν πρώτην ἀπετέλουν οἱ Χριστόδουλος Δώριος—Προσαλέντης, Νικόλαος Πολίτης, Μάρκος καὶ Ἄγγελος Χαλικοπούλοι, ἐκ Κερκύρας, οἱ Διονύσιος Ρώμας, Διονύσιος Μαρτινέγκος καὶ Θεόδωρος Σιγούρος ἐκ Ζακύνθου, ὁ Ἰω. Φραγκίσκος Τζουλάτης, ἐκ Κεφαλληνίας, καὶ ὁ Ἰωάννης Βελιανίτης, ἐκ Παξῶν.

Τὴν δευτέραν ἀπετέλουν οἱ Στυλιανὸς Βλασσόπουλος καὶ Ἰάκωβος Χαλικοπούλος Μάντζαρος, ἐκ Κερκύρας, οἱ Ἀντώνιος Ἀγραπιδάκης, Ἰωάννης Κουερίνης καὶ Ἀναστάσιος Φλαμπουριάδης, ἐκ Ζακύνθου, οἱ Μαρῖνος Μεταξᾶς, Μαρῖνος Μεταξᾶς Ἀγγελᾶτος καὶ Κοσμάς Βαλσαμάκης ἐκ Κεφαλληνίας καὶ ὁ Ἄγγελος Γίλλης ἐκ Λευκάδος.

Γραμματεῖς τῆς πρώτης ἦσαν ὁ Σιγούρος καὶ ὁ Τζουλάτης, τῆς δὲ δευτέρας ὁ Φλαμπουριάδης καὶ ὁ Βαλσαμάκης.

Γενικὸς δὲ Γραμματεὺς τοῦ Κράτους — ἡ ἐξ ἀπορρήτων ὅπως τότε ἐκαλεῖτο — ἦτο ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας.

² Ἐνθ. ἀν., σελ. 174—175.

³ Ἐνθ. ἀν., σελ. 855—856.

⁴ Μαυρογιάννης, τόμ. Β', σελ. 95—97

⁵ Ὁ Ρωσικὸς στρατὸς εἶχεν ἀπορροφήσει ἐντὸς 11 μηνῶν 136,156 τάλ. ἥτοι 12,377 τάλ. κατὰ μῆνα. Ἡ δὲ δαπάνη διὰ τὸν ἐγγώριον στρατὸν ἀπαρτιζόμενον ἐξ Ἑπανησίων καὶ Ἑλλήνων ἐξ Ἠπείρου καὶ Ἀχαρνανίας ὑπελογίζετο εἰς 95,048 τάλ. (Βλ. Χιώτην, ἔνθ. ἀν., σελ. 585). Ὑπὸ τοῦ ἐγγωρίου στρατοῦ βλ. φυλλάδιον τυπωθὲν ἐν Κερκύρᾳ τῇ 1804: Regolamento organico della truppa civica delle cernide della Repubblica settinsulare.

σία (31,000 τάλ.), ή άστική διοίκησης (50,000 τάλ.) και τὰ ἑκτακτα ἔξοδα καθὼς καὶ ἄλλα κονδύλια ἀνεβίβαζον τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν εἰς 363,000 ταλλήρων.

Μέτρα ὑπεδείχθησαν :

1ον. Ἡ εἴσπραξις τῶν καθυστερουμένων ἐν Κεφαλληνίᾳ, Ἰθάκῃ καὶ Κυθήροις.

2ον. Ἡ μεταβολή τοῦ συστήματος τῆς πληρωμῆς τῶν ὑπαλλήλων. Οὗτοι προεπληρώνοντο, νῦν ὠρίζοντο οἱ μισθοὶ μεταπληρωτέοι¹.

3ον. Ἀπεφασίσθη ἡ μετατροπὴ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀχρήστων πυροβόλων εἰς νομίσματα².

4ον. Ἡ ἐπιβολὴ δύο φόρων τοῦ ἐνὸς ἐπὶ τῶν τιμαρίων, τοῦ ἑτέρου τοῦ χαρτοσήμου.

Καὶ περὶ μὲν τῶν τιμαρίων³ ὁ νόμος ἀπήτησε νέαν περιβολὴν (investitura) ὀρίσας τέλος 6% τῆς προσόδου. Πρὸς τούτοις εἰσῆχθη μόνιμον τέλος 3%. Διὰ τοὺς μὴ κατοικοῦντας ἐν τῇ νήσῳ—τοιούτοι δὲ ἦσαν διάφοροι Βενετοὶ εὐπατρίδαι—ἀμφότερα τὰ τέλη ἀνῆρχοντο εἰς 15%. Ὁ ἐνιαύσιος φόρος ἐπολεμήθη ὡς παραβίασις τῆς ἰδιοκτησίας, ἐγένετο ὅμως δεκτὸς κυρίως ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ τιμαριοῦχοι ἦσαν πλέον ἀπηλλαγμένοι τῶν παλαιῶν αὐτῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων.

Ὁ φόρος ὅμως τοῦ χαρτοσήμου θίγων πολυλοὺς καὶ ὄχι μικρὰν μειονότητα ὡς ὁ προηγούμενος εὗρε καίπερ ψηφισθεὶς μεγάλην ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἀντίδρασιν. Ταύτην κατέβλεπεν ἡ Κυβέρνησις. Ἐγνώριζεν ὅμως ἐπίσης ὅτι πᾶς ἕτερος τακτικὸς φόρος τὴν αὐτὴν

¹ Μετὰ δύο μῆνας διὰ τοὺς πολιτικοὺς ὑπαλλήλους, μετὰ ἓνα διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς.

² Ὁ Λοῦντζης (ἐνθ. ἀν., σελ. 175) φρονεῖ ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐλήφθη ὑπὸ κυβερνητῶν φλεγομένων νὰ δείξωσι εἰς τὸν κόσμον σημάτα τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, ὁ Μαυρογιάννης ὅμως (ἐνθ. ἀν., σελ. 91) ἀρνεῖται τὸ γεγονός, ἔχει δὲ δίκαιον. Ἑπτανησιακὰ νομίσματα ἐκόπησαν τῷ 1801 καὶ ὄχι τῷ 1804. βλ. Π. Λάμπρου, Νομίσματα καὶ Μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, Ἀθῆναι 1884.

³ Περί Κερκυραϊκῶν τιμαρίων βλ. Π. Χιτῶτη, Ἱστορικὴ ἔκθεσις καὶ ἔγγραφα περὶ τῶν τιμαρίων Κερκύρας 1865. Πβλ. ἐπίσης πίνακα τῶν βαρωνιῶν παρὰ Grimaldi, Relazioni delle isole del mar Ionio, Βενετία 1856, σελ. 101—102 καὶ Ἀλβάνια, Περί τῶν ἐν Κερκύρᾳ τίτλων εὐγενείας καὶ περὶ τῶν τιμαρίων, Κέρκυρα 1894, σελ. 16.

ἀντίδρασιν θὰ συνήντα, συνησθάνετο δὲ ἅμα ὅτι τὰ ληφθέντα μέτρα δὲν θὰ ἤρκουν νὰ καλύψωσι τὸ ἔλλειμμα.

Πρὸ τοῦ ἀδιεξόδου τούτου ἐπέτυχε τὴν ἄδειαν νὰ ἐπιβάλλῃ νέον ἑκτακτον φόρον μέχρις 7,000 ταλλήρων ὑπὸ τύπον ἐράνου, ἐν τῇ κατανομῇ τοῦ ὁποίου θὰ ἐλαμβάνοντο ὑπ' ὄψει τὰ βάρη καὶ αἱ οἰκονομικαὶ δυνάμεις ἐκάστης νήσου. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο προφανὲς ὅτι ὅλη ἡ στενοχωρία προήρχετο ἐκ τῆς ὑποχρεώσεως τῆς συντηρήσεως τοῦ Ρωσικοῦ στρατοῦ, κυρίως πρὸς ἐν σημεῖον ἐνέτεινε τὰς προσπάθειάς της, τὴν ὑπὸ τούτου ἀνάληψιν μέρους ἢ τοῦ ὅλου τῶν δαπανῶν.

Τοῦ δὲ εὐγενοῦς καὶ γενναίου αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας Ἀλεξάνδρου εἰσακούσαντος τὴν δικαίαν παράκλησιν τῶν Ἑπτανησίων καὶ ἀναλαβόντος τὴν ὅλην τοῦ στρατοῦ του συντήρησιν, καὶ χαρτόσημον¹ καὶ ἔρανος παρεδόθησαν εἰς τὴν λήθην.

Τὸ ἔτος 1805 ἐξέχουσιν δέον νὰ κατέχῃ θέσιν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως, διότι εἶναι ἐκεῖνο καθ' ὃ διὰ πρώτην φοράν ἐλήφθη ἐν ἑλληνικῷ προϋπολογισμῷ φροντίς περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως².

Τὸ νομοθετικὸν σῶμα μεταξὺ ἄλλων λαμπρῶν μέτρων εἶχε μεριμνήσει καὶ περὶ ἰδρύσεως σχολείων πρὸς διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, αἱ δὲ δαπάναι εἶχον προϋπολογισθῇ ὡς ἑξῆς: Κεφαλληνία 2,640 τάλληρα, Κέρκυρα καὶ Ζάκυνθος ἀνὰ 2,434, Λευκάς 1,230, Ἰθάκη καὶ Παξοὶ

¹ Τὸ κείμενον τοῦ νόμου τούτου ἀνευρὼν ἐν χειρογράφῳ ἐν τῇ Δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ Ζακύνθου, μετέφρασεν καὶ ἐξέδωκεν ὁ Σ. Δὲ Βιάζης, Ὁ πρῶτος νόμος περὶ χαρτοσήμου ἐν Ἑλλάδι, ἐν τῇ ἔφημερίδι «Τὸ Κράτος» φύλλον 8 Νοεμβρίου 1907. Τὸ κείμενον τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ διαπρεποῦς ἱστοριοδίδου, βλ. κατωτέρω ἐν τῷ Παραρτήματι.

² Μεταξὺ τῶν Ἑπτανησίων ὁ τὰ μάλιστα ἐργασθεὶς ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς διαδόσεως τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ὑπῆρξεν ὁ μὴ εἰσέτι τριακονταετὴς Ἰωάννης Καποδίστριας. βλ. σχετικῶς Α. Μ. Ἰδρωμένο, Ἰωάννης Καποδίστριας Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1900, σελ. 20 καὶ τοῦ αὐτοῦ, Ἡ πρώτη ἐν Κερκύρᾳ δημοσία σχολὴ (1805—1824) ἐν Παρνασσῷ, τόμ. ΙΓ', 1890. Ὁ κ. Λάζαρος Βελιλιῆς (Ὁ Καποδίστριας ὡς θεμελιωτὴς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι, Ἀθῆναι 1908) μόνον παρεμπιπτόντως (σελ. 41) λαμβάνει ὑποψηφίαν ὁμολογήσιν περὶ τῆς ἐν Κερκύρᾳ ἐκπαιδευτικῆς δράσεως τοῦ Καποδιστρίου.

ἀνὰ 763. Πρὸς κάλυψιν τῶν δαπανῶν τούτων ὁ ἀπὸ 30 Ἰανουαρίου 1804 κανονισμὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, προώριζε τὴν περιουσίαν τῶν μοναστηρίων, ἀφαιρεθέντος τοῦ ἀναγκαίου ποσοῦ διὰ τὸ σιτηρέσιον τῶν μοναχῶν.

Αἱ διατάξεις αὗται δὲν προσέκρουσαν εἰς ἀντίστασιν τῆς κοινῆς γνώμης, διότι οἱ τότε διαχειριζόμενοι τὰ εἰσοδήματα τῶν μονῶν, ὅπως φεῖ καὶ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ἰδίως περὶ τῶν ἑαυτῶν τῶν ἐφρόντιζον¹.

Ἀσμένως δὲ ἐγένετο δεκτὸν τὸ ἐκτελεστικὸν τοῦ νόμου διάταγμα τῆς 20 Ἰανουαρίου 1805² δι' οὗ διελύοντο

¹ Περί τῶν καταχρήσεων ἃς ἐγέννα ἡ διαχείρισις τῶν μονῶν ἐπὶ Βενετοκρατίας βλ. λεπτομερείας παρὰ Λοβέρδου, Ἱστορία τῆς νήσου Κεφαλληνίας, μετὰφρ. Π. Κ. Γρατσιαίου, Κεφαλληνία 1888, σελ. 163 καὶ παρὰ Jervis, History of the Island of Corfu, Λονδῖνον 1852, σελ. 224-225.

² Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ Μαυρογιάννης, τόμ. Β', σελ. 122—123, δίδει τὰς ἐξῆς λεπτομερείας:

«Δυνάμει τοῦ ἀνωτέρω διατάγματος διελύθη ἐν Κερκύρᾳ ἡ μονὴ τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης· εἰς δὲ τὰς τρεῖς μεγάλας μονὰς Ἀσκηταριόν, Παλαιοκαστρίτσαν καὶ Ὑψηλὴν Θεοτόκον ἐπεβλήθη εἰς ἑκάστην τῶν δύο πρώτων φόρος τάλληρα 120, εἰς δὲ τὴν τρίτην τάλ. 70. Προσέτι παρηγγέλθη ἡ οἰκονομικὴ ἐπιτροπὴ νὰ ἐρευνήσῃ τὴν κατάστασιν τῶν κτητορικῶν δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου καὶ ὑποβάλλῃ πρότασιν περὶ φορολογίας καὶ τούτων.

«Ἐν Ζακύνθῳ διελύθησαν αἱ δύο μοναὶ τῆς Παναγίας Σπηλαιωτίσσης καὶ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Γρίβανη, ὧν τὰ εἰσοδήματα ἐνοικιάσθησαν ὡσαύτως. Ἐδημεύθησαν προσέτι ἐν Ζακύνθῳ δύο λατινικὰ μοναστήρια ἡ ξενῶνες τὸ τῆς Santa Maria delle Grazie καὶ τὸ τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου. Προσέτι ἐδημεύθη ὑπὲρ τῶν σχολῶν καὶ τὸ ἡμισιὸν τῶν κτητορικῶν δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῆς μονῆς τοῦ Ἀγίου Ἡλίου.

«Ἐκ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ μονῶν διελύθησαν ἡ τῆς Καρυᾶς, ἡ τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῆς Γρούπας καὶ ἡ τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου εἰς Δουμοῦς ἡ Μηλαπιδιάς. Προσέτι ἐδημεύθησαν οἱ δύο λατινικοὶ ξενῶνες, ὁ ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ ὁ ἐν τῷ φρουρίῳ. Ἐπεβλήθη δὲ εἰς μὲν τὴν μονὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου φόρος 150 ταλλήρων κατ' ἔτος, εἰς τὴν τοῦ Ταφιοῦ τάλ. 100, καὶ εἰς τὴν τῶν Σισιωτῶν φόρος 200 ταλλήρων. Προσέτι ὠρίσθησαν ὑπὲρ τοῦ ταμείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἅπαντα τὰ εἰσοδήματα τῶν προηγουμένων διαλυθεισῶν μονῶν τῆς Γραβιάς καὶ Ἀγίου Ἡλίου πλὴν ταλλήρων 220, τὰ ὅποια ὠρίσθη νὰ δίδωνται ὡς σιτηρέσιον τῷ μητροπολίτῃ τῆς νήσου.

«Ἐν Λευκάδι διελύθησαν αἱ μοναὶ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου, ἡ τῶν Ἀσωμάτων, ἡ τῆς Κόκκινης Ἐκκλησίας καὶ ἡ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου. Τὰ εἰσοδήματα καὶ τούτων ὠρίσθησαν ὑπὲρ τοῦ Ταμείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως πλὴν 300 ταλλήρων, τὰ ὅποια ἐμελλε νὰ δίδωνται τῷ Μητροπολίτῃ Λευκάδος κατ' ἔτος πρὸς ἀξιοπραγεστέραν αὐτοῦ συντήρησιν. Κατηργήθη ὁμοῦ τὸ ἀρχαῖον ἐκ 10 παράδων δικαίωμα τῆς ζήτησης λεγόμενον, τὸ ὅποιον ἐπλήρωνον πρὸς αὐτὸν ἅπαντες οἱ νυμφευόμενοι κάτοικοι τῆς νήσου.

μὲν τινὲς τῶν μονῶν, ἐπεβάλλετο δὲ φόρος ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

Συμπέρασμα.— Τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας θεωροῦνται γενικῶς ὑπὸ τῶν Ἰονίων συγγραφέων (Μαυρογιάννη, Χιώτου, Λοβέρδου, Λούντζη) ὡς περίοδος εὐτυχῆς.

Τὰ ρωσσικὰ στρατεύματα ἀφ' ἧς ὁ αὐτοκράτωρ εἶχεν ἀναλάβει τὰς δαπάνας τῆς συντηρήσεώς των, εἶχον ἀποβῆ ἀντὶ βάρους ὀφελος διὰ τὰς νήσους. Ἡ δὲ ἐλευθερία τῆς ἐμπορίας, τῆς μὴ περιοριζομένης πλέον ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Dominante, καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς ναυτιλίας¹ μὴ πασχούσης πλέον ἐκ πολεμικῶν ἀποκλεισμῶν ὑπῆρξαν ἀφετηρία ἀξιολόγου πλουτολογικῆς ἀναπτύξεως τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἔδιδον πρόσθετον ζωὴν οἱ ἐπὶ τοῦ φιλοξένου ἐδάφους τῆς ζητοῦντες καταφύγιον Ἕλληνες τε καὶ ξένοι, τὰ θύματα τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ τῆς Τουρκοκρατίας, Μωραῖται ὀπλαρχηγοὶ καὶ νικημένοι Σουλιῶται, ἢ οἱ φεύγοντες τοὺς θριάμβους τῶν δημοκρατικῶν πρίγκηpes τῶν

«Εἰς Παξοὺς, μὴ ὑπαρχουσῶν μονῶν, ἐπεβλήθη φόρος ἀνάλογος εἰς ἁπάσας τὰς Ἐκκλησίας τῆς νήσου κατὰ πρότασιν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου. Πρὸς ἀνέγερσιν δὲ τῶν καταστημάτων διὰ σχολεῖα καὶ γυμνάσιον ἡ κυβέρνησις διέθεσε τὰ διάφορα πιστώματα τῆς πλουσίας ἐκκλησίας τῆς Ὑπαπαντῆς.

«Ἐν τῇ νήσῳ Ἰθάκῃ ἐδημεύθησαν τὰ εἰσοδήματα τῶν ἐγκαταλειμμένων μονῶν τῶν Ταξιαρχῶν καὶ τοῦ Πέρι—χωριό. Ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν τριῶν μονῶν τῆς νήσου ἐπεβλήθη φόρος ἐτήσιος εἰς μὲν τὴν τῶν Ταξιαρχῶν γροῖα 230, εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναγίας εἰς Καταρά γρ. 160 καὶ εἰς ἐκείνην τοῦ Ἀγίου Νικολάου εἰς Μαβράνα γρ. 100. Περί Κυθήρων ἡ Γερουσία ἀνέβαλε νὰ ὀρίσῃ τὰ δέοντα μετὰ τὴν λήψιν τῶν γνωμοδοτήσεων τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς νήσου.

«Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπιβληθέντων φόρων καὶ δημεύσεων τῶν προσόδων τῶν διαλυθεισῶν μονῶν ἔδει νὰ καλυφθῶσιν αἱ ὑπὲρ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως δαπάναι ἑκάστης νήσου, αἵτινες ὠρίσθησαν ὡς ἐξῆς: Διὰ τὴν Κέρκυραν ὠρίσθη ἡ δαπάνη 2434 ταλλήρων, τὸ αὐτὸ δὲ ποσὸν ὠρίσθη καὶ διὰ τὴν Ζακύνθον. Διὰ δὲ τὴν Κεφαλληνίαν 2640, διὰ τὴν Λευκάδα 1230, διὰ τὴν Ἰθάκην 763 καὶ ἄλλα τόσα διὰ τὴν νήσον τῶν Παξῶν.

¹ Ἐντὸς ἐπτά ἐτῶν, ἔγραφεν ὁ Καποδίστριας εἰς τὸν Οὐέλλιγκτον, 400 ἑκατὶ κατεστράφησαν καὶ ἡ ἑπτανήσιακὴ σημαία ἔχαρε τοιαύτης ἐπιβολῆς ὥστε οἱ Βασιλεῖς τῆς Νεαπόλεως καὶ ἄλλοι μικρότεροι Ἴταλοι ἡγεῖνες ἐζητήσαν τὴν ἀδείαν νὰ προστατεύουσιν δι' αὐτῆς τὸ ἐμπορικὸν των ναυτικὸν ἐπὶ τῶν Ἀφρικανῶν πειρατῶν (βλ. τὸ ἀπὸ 13 Ὀκτωβρίου 1819 υπόμνημα τοῦ Καποδιστρίου παρὰ Ροδόκωνάκη, ἐνθ' ἀν., σελ. 293).

Βουρβωνικῶν οἰκῶν, εὐπατρίδαι καὶ καρδινάλιοι¹.

Διάφορον πρὸς τοὺς ἐπτανησίους ἱστορικοὺς γνώμην ἐκφέρει ὁ Vaudoucourt², ὃν φαίνεται ἀκολουθῶν ὁ Ροδοκανάκης, προσάπτων εἰς μὲν τὸν Μοτσενίγον ὅτι ἐφάνη ἄξιος διάδοχος τῶν Βενετῶν προβλεπτῶν μεριμνήσας ἰδίως περὶ τῶν προσωπικῶν τοῦ συμφερόντων καὶ ἀφήσας ἐν Κερκύρᾳ χρέος 700,000 ταλλήρων³, εἰς δὲ τὴν Ρωσσικὴν διοίκησιν ἐν γένει ὅτι ἐπέβαλε βαρεῖς φόρους καὶ ὅτι προέβη δι' ἰδιοτελεῖς σκοποὺς εἰς πολυδάπανον ὀχύρωσιν τῆς Λευκάδος, ἣν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς εἶχε παύσει νὰ ἀπειλῇ⁴.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ κόμητος Μοτσενίγου, ὅστις εἶχε κατορθώσει νὰ συγκεντρώσῃ μετὰ τὴν συνταγματικὴν, ἐπὶ τὸ ἀπολυταρχικώτερον, μεταρρύθμισιν τοῦ 1806, οἷαν καὶ οἱ Ἀγγλοὶ ἀρμολογοῦν βραδύτερον ἐπιρροήν, ἴσως ἔχει δίκαιον ὁ Ροδοκανάκης.

Παρατηρῶ ἐν τούτοις:

α) ὅτι ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ροδοκανάκη ἐν παραρτήματι δημοσιευθέντι ὑπομνήματι τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν Οὐέλλιγκτον, ὁ πρῶτος βεβαιοῖ ἐπισήμως ὅτι ὁ θησαυρὸς τῆς καταλυθείσης τῷ 1807 Ἐπτανήσου Πολιτείας περιεῖχε περίσσευμα 180,000 ταλλήρων⁵.

β) ὅτι ὁ Ροδοκανάκης ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Berthier ἀφικόμενος ἐν Κερκύρᾳ ἠδυνήθη νὰ προμηθευθῇ 200,000 τάλ.⁶ Προφανῶς πρόκειται περὶ τῶν περισσευμάτων περὶ ὧν ὁμιλεῖ ὁ Καποδίστριας.

Ἐξ ἄλλου ἀδύνατον εἶναι νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι ἡ ὀχύρωσις τῆς Λευκάδος, ἣν ἡ σπουδὴ μεθ' ἧς ἐγένετο κατέστησε πολυέξοδον, ἦτο περιττή. Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τόσον ὀλίγον εἶχε παραιτηθῇ τῶν ἐπὶ τῆς Ἀγίας Μαύρας σχεδίων του ὥστε, ὡς αὐτὸς ὁ Ροδοκανάκης ἀναφέρει, ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμήν ἐκλείετο ἡ εἰρήνη τοῦ Τιλοῦ

¹ Βλ. C. Botta, Storia d' Italia 1789—1811, Παρίσι 1824, XVII, σελ. 153.

² Memoirs of the Ionian Islands, Λονδῖνον 1816, σελ. 69—70.

³ Rodocanachi, ἐνθ. ἀν., σελ. 194 καὶ 201.

⁴ Αὐτόθι, σελ. 194—195.

⁵ Αὐτόθι, σελ. 301.

⁶ Αὐτόθι, σελ. 204.

ἔοτελλε πρὸς τὸν Ναπολέοντα πρέσβυν¹ με ἐντολήν νὰ ζητήσῃ ὅπως διὰ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης παραδοθῇ αὐτῷ ἡ Λευκάς ὄντι χρηματικῶν καὶ οἰωνδήποτε ἄλλων ἀνταλλαγμάτων. Ἀμα δὲ τῆς εἰρήνης γνωστῆς γενομένης προσεπάθησε νὰ λάβῃ τὴν Λευκάδα ἀπὸ τὸν φρούραρχον αὐτῆς Ρῶσσον στρατηγὸν Stetter².

Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους δὲν πρέπει νὰ κριθῇ μεθ' ὑπερβολικῆς αὐστηρότητος ἡ οἰκονομικὴ διοίκησις τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας, τοῦ πρώτου ἐκείνου μετὰ τὴν ἄλωσιν ἑλληνικοῦ κράτους, ὅπερ εὐρεθὲν εἰς ἀντιξόους περιστάσεις κατάρθρωσε νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς σημαντικὰς δαπάνας χωρὶς ἡ διοίκησις νὰ γίνῃ πιεστικὴ εἰς τὸν λαόν.

¹ Ἐξωμότην Μελιταῖον μοναχὸν ὅστις εἶχε μετατρέψῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Guerini εἰς Μεχμέτ. Πβλ. Borpe, L' Albanie et Napoléon, Παρίσι 1914, σελ. 75—76, 82—85.

² Rodocanachi, ἐνθ. ἀν., σελ. 200—201 πβλ. ἐπίσης Σπ. Βλάντιν, Ἡ ὁδοὸς τοῦ Ι. Καποδιστρίου ἐν Λευκάδι (1807), Ἀθῆναι 1901, σελ. 27. Περὶ τῆς προθύμου ἀρωγῆς τῶν ἄλλων νήσων εἰς τὴν ὀχύρωσιν τῆς Λευκάδος βλ. αὐτόθι, σελ. 19.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

1807-1814

Ἱστορική ἐπισκόπησις.— Πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν τῶν ἐπομένων καλὸν εἶναι νὰ ὑπομνησθῶσι τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς δευτέρας Γαλλικῆς κατοχῆς.

Αἱ νῆσοι κατελήφθησαν ὡς γνωστὸν κατ' Αὐγούστον 1807 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Berthier, ὃν ἀνακληθέντα διεδέχθη κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1808 ὁ στρατηγὸς Donzelot. Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1809 αἱ τέσσαρες νοτιώτεροι νῆσοι ἔπιπτον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγγλῶν, κατ' Ἀπρίλιον δὲ τοῦ 1810 συνεμερίζετο τὴν τύχην ταύτην καὶ ἡ Λευκάς. Ἡ Γαλλικὴ ὁμῶς κατοχὴ ἐπὶ τῆς Κερκύρας καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς παρετάθη ἐπὶ τετραετίαν. Ὄντως οἱ Παξοὶ καὶ ἡ Πάργα δὲν ἀπωλέσθησαν εἰμὴ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1814, ἡ δὲ Κέρκυρα ἐξεκενώθη μόνον τῇ 21 Ἰουνίου 1814.

Τὴν διοικητικὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἰονίων νήσων ἐκέννησαν ἐκτενὲς αὐτοκρατορικὸν διάταγμα ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1807. Διὰ τοῦ διατάγματος τούτου ὑπογραφέντος ἐν Φοντενεβλώ, ὁ Ναπολέων ὥριζεν ὅτι κατ' οὐδὲν θέλει μεταβληθῇ ἡ ἐσωτερικὴ τῶν νήσων διοίκησις· εἰς δὲ αὐτοκρατορικὸς Ἐπίτροπος ἐδρεύων παρὰ τῷ Γενικῷ Διοικητῇ ἔμελλε νὰ παρευρίσκειται εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Γερουσίας, νὰ λαμβάνῃ ὁσάκις θελήσῃ τὸν λόγον καὶ νὰ κυροῖ τὰς ἀποφάσεις τῆς. Ὁ αὐτοκρατορικὸς οὗτος Ἐπίτροπος ἠδύνατο πρὸς τούτοις νὰ κανονίζῃ ἁπλῶς καὶ ἀπ' εὐθείας τὰ εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς διοικήσεως ἀναγόμενα ζητήματα, νὰ ἐνεργῇ διορισμούς εἰς τὰς

θέσεις τὰς μὴ ὑπαγομένης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς τοπικῆς ἀρχῆς καὶ νὰ ἐπιτηρῇ τὴν οἰκονομικὴν διαχείρησιν, τὴν πολιτικὴν διοίκησιν καὶ τὴν ὑψηλὴν ἀστυνομίαν¹.

Διὰ τῶν ἄρθρων 22—25 τοῦ διατάγματος ἐκανονίζοντο τὰ τῆς οἰκονομικῆς διοικήσεως: τὸ ὑπάρχον σύστημα τῶν φόρων καὶ δασμῶν διετηρεῖτο· ἡ διαχείρησις τῶν δημοσίων κτημάτων, ἡ εἴσπραξις τῶν φόρων καὶ πᾶν τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὰς προσόδους τοῦ δημοσίου ἀφίετο εἰς τὰς τοπικὰς ἀρχάς· ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων ἔμελλε νὰ συντάσσεται κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου, νὰ ὑπογράφεται παρὰ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ καὶ νὰ ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Αὐτοκράτορος μεθ' ὃ οὐδεμία μεταβολὴ ἐπετρέπετο ἐπ' αὐτοῦ².

Ὁ Καῖσαρ Βερτιέ εἰς ὃν ἀνετέθη τὸ πρῶτον ἡ διοίκησις τῆς Ἑπτανήσου δὲν ἦτο ἀντάξιος ἀδελφὸς τοῦ πρίγκηπος τοῦ Βαγκράμ.

Ἄμα τῇ ἀφίξει του ἐξέδωκε διάταγμα (ἀπὸ 9 Σεπτεμβρίου) δι' οὗ κατήργει πλείστας θέσεις ἃς ἐχαρακτήριζεν ὡς περιττάς καὶ περιώριζε τὸν ἀριθμὸν τῶν γερουσιαστῶν εἰς πέντε. Συνάμα δὲ ἐδεικνύετο ἀτακτότατος εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν δικαστῶν καὶ ἄλλων ὑπαλλήλων, ἐξ οὗ οὐκ ὀλίγοι γογγυσμοὶ καὶ καταχρήσεις προέκυπτον.

Ἐνῷ δὲ ἔπραττε ταῦτα, ἀφ' ἐτέρου ἐσπατάλα τὰς 200,000 ταλλήρων, ἃς εὗρεν ἀφιχθεῖς καὶ περιήρχετο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ δανεισθῇ πότε μὲν παρὰ τοῦ Ἀλῆ ὅστις τὸν παρέπεμψεν εἰρωνικῶς εἰς τοὺς ἐβραῖους τραπεζίτας τῶν Ἰωαννίνων, πότε δὲ παρὰ τῶν Ἰονίων, οὓς μὴ δυνάμενος νὰ πείσῃ ἐξεβίαζεν εἰς παροχὴν ἀναγκαστικοῦ δανείου 42,000 ταλλήρων.

Τὸ δὲ χεῖριστον, ἐσυντρόφευε τὸν στρατηγὸν κυρία Ἰταλὶς «περίφημος τόσον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς ὄσον καὶ διὰ τὴν χρῆσιν ἣς ἐποίει ταύτης» ὡς λέγει ἐπίσημος ἔκθεσις, καὶ ἥς ὁ σύζυγος κατεγίνετο εἰς παντοειδεῖς ἐκβιασμοὺς τῶν Ἰονίων.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

¹ Pauthier, σελ. 194.

² Pauthier, σελ. 58.

* Ὡς λέγει ὁ Ροδοκανάκης, οἱ Κερκυραῖοι κατήντησαν νὰ νοσταλγῶσι τοὺς Βενετοὺς προβλεπτάς.

Ἄπολλέων μαθὼν τὰ συμβαίνοντα δὲν ἐδίστασε ν' ἀνακαλέσῃ τὸν ἀδελφὸν ἐνὸς τῶν περιδοξωτέρων του στραταρχῶν, ἀνέθηκε δὲ τὴν διοίκησιν εἰς τὸν στρατηγὸν Donzelot παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ὁποῖου ὑπηρέτησαν διαδοχικῶς ὡς πολιτικοὶ αὐτοκρατορικοὶ ἐπίτροποι ὁ Bessières καὶ ὁ Λεσσέψ, ὁ πατήρ τοῦ περιφήμου καὶ ἀτυχοῦς Φερδιάνδου.

Ἄπολλέων ἐδείχθη καθ' ὅλα ἀντάξιός τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Ναπολέοντος· ἀνδρεῖος, φιλόπονος, εὐσυνείδητος, ἀνεξιθρησκός, εἰλικρινὴς φιλλέλην, ἀπεκλήθη ἄνευ κολακείας πατήρ τοῦ Ἰονικοῦ λαοῦ.

Δυστυχῶς ὁ λαμπρὸς οὗτος στρατιώτης ἐκ μιᾶς ἀρχῆς ἠναγκάσθη ν' ἀντιπαλαίσῃ κατὰ περιστάσεων ἀντιξωωτάτων.

«Συνέπεια τῆς συγχωνεύσεως, λέγει ὁ Λομβάρδος¹, τῆς Ἑπτανήσου ἐν τῇ Γαλλικῇ Αὐτοκρατορίᾳ ὑπῆρξε καὶ ἡ ὑπὸ τῶν νήσων ἐφαρμογὴ τοῦ τότε ἡπειρωτικοῦ συστήματος² τοῦ Ναπολέοντος. Ὡς ἐκ τούτου αἱ νῆσοι ἐτέθησαν εἰς κατάστασιν ἀποκλεισμοῦ ἀπέναντι τῆς Ἀγγλίας, εἰς ἣν πρὸ πολλοῦ μετεφέροντο πρὸς κατανάλωσιν τὰ προϊόντα, ἰδίως τῶν μεσημβρινῶν νήσων, καὶ πρὸ πάντων ἡ σταφίς, ἥτις μὴ ἐξαγομένη πλέον ἐδίδετο παρὰ τῶν ἰδιοκτητῶν πρὸς τροφήν εἰς τὰ κτήνη. Τὰ σιτηρὰ δὲ λίαν δυσκόλως εἰσαγόμενα ἔνεκα τῶν διασταυρούντων τὴν θάλασσαν ἀγγλικῶν καταδρομῶν ἐπωλοῦντο πρὸς τρία τάλληρα τὸ κιλόν, τιμὴ διὰ τοὺς τότε καιροὺς μυθώδης. Οἱ ἄνθρωποι ἀπέθνησκον τῆς πείνης».

Ἄπολλέων γράφει ἔχων ἰδίως ὑπ' ὄψει τὴν Ζάκυνθον. Ἐν Κεφαλληνίᾳ ἡ θέσις τῶν πραγμάτων δὲν ἦτο καλλιτέρα, τοσοῦτ' ἄλλο κατὰ τὸν ὅσον ἡ θαυμασίως τέως ἀναπτυσσομένη καὶ προκόπτουσα Ἰόνιος ναυτιλία ἦτο κυρίως εἰς χεῖρας Κεφαλλήνων καὶ Ἰθακησίων, νῦν δὲ

τὰ πλοῖα ἐκ φόβου συλλήψεως ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν δὲν ἐτόλμων νὰ ἐξέλθωσι τοῦ λιμένος.

Ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ δὲ καὶ τῇ Λευκάδι, τῶν ἐμπόρων μὴ τολμώντων νὰ παραγγείλῃσι σῖτον ἑξωθεν, ἡ σπάνις τοῦ εἶχε φθάσει εἰς τοιοῦτον σημεῖον ὥστε ἡ κυβέρνησις ἠναγκάσθη νὰ ἐπιβάλῃ καταναγκαστικὸν δάνειον οὗ τὸ κεφάλαιον προωρίσθη εἰς εἰσαγωγὴν σιτηρῶν¹.

Ἐν Κερκύρᾳ ἡ κατάστασις ἦτο κατὰ τι καλλιτέρα² τὸ μὲν διότι ὡς ἐκ τῆς γεινιάσεως τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς χαλαρότητος τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡ ἐπισίτισις τῆς νήσου δὲν διεκόπη ποτὲ τελείως, τὸ δὲ διότι σπουδαία προσπάθεια ἐγένετο πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς³ τῆς καλλιέργειας τῶν γεωμῆλων καὶ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας⁴, ἐπὶ πᾶσι ὅμως ἔνεκα τῶν ἀφθόνων ἀποστολῶν εἰς χρήματα καὶ εἰς εἶδος τοῦ Ναπολέοντος, καὶ τῶν ὠφελειῶν, αἵτινες ἀπέρρεον ἐκ φρουρᾶς ἀνερχομένης εἰς ὀκτακισχιλίους ἄνδρας.

Δὲν ἔγραψεν ὑπερβολὴν ὁ Ροδοκανάκης εἰπὼν⁵ ὅτι οἱ

¹ Μαυρογιάννης τόμ. Β', σελ. 220.

² Αἱ ἀποκλείουσαι τὴν Κέρκυραν ὀλιγάριθμοι ἀγγλικοὶ φρεγάται ἢ ναγαζόντο νὰ ἐξέρχονται τοῦ χωρίζοντος τὴν νήσον τῆς ξηρᾶς πορθμοῦ μόλις εἰδοποιούντο περὶ τούτου οἱ ὀργανώσαντες τελείαν τηλεγραφικὴν ὑπηρεσίαν Γάλλοι, ἔπεμπον ἀμέσως ταχύπλοα πλοῖα εἰς τὴν γαλλικὴν Πάργαν ἢ καὶ εἰς τὰς κτήσεις τοῦ Ἀλῆ, ὅστις πλουσίως ἀμειβόμενος εἶχε πάντοτε ἔτοιμα πρὸς φόρτωσιν τρόφιμα. Ταῦτα κατ' αὐτόπτην μάρτυρα, τὸν William Turner, Journal of a tour in the Levant, 3 τόμ. Λονδίνον 1820, τόμ. Α', σελ. 203.

³ Ὁ Πάρις, ἐνθ. ἀν., σελ. 258, γράφει κυρίως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀνεκδοτοῦ χειρογράφου τοῦ ἱατροῦ Benza, ἀναφέρει ὅτι διὰ τῶν φροντίδων τοῦ Donzelot κατέστησαν ἀρόσιμοι μεγάλοι ἐκτάσεις τῆς κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὁχτῆς τῆς Μεσογῆς πεδιάδος καὶ ὅτι κατὰ τὴν πεδιάδα τοῦ Τυφλοποταμοῦ ἐγένοντο ἀπόπειραι σιτοπαραγωγῆς στεφθεῖσαι ὑπὸ πλείστης ἐπιτυχίας. Ἀλλὰ μεγάλα ἀρδευτικά ἔργα ἦσαν ὑπὸ μελέτην, ἀλλ' ἡ εἰρήνη ἐπανερχοῦσα τὰ ρωσσικά σιτηρὰ, κατέστησε τὴν καλλιέργειαν τῶν Κερκυραϊκῶν ἀνεπιχειρήσιμη, μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν μέγα μέρος τῶν ἀροτριωθεῖσων γαιῶν ἐπανῆλθον εἰς τὴν προτέραν τῶν κατάστασιν.

⁴ Ὁ Ἐμμ. Θεοτόκης ὑπελόγιζε ὅτι ἐπετεύχθη ἡ παραγωγή προϊόντων ἀξίας δύο ἑκατομμυρίων, ἅτινα ἄλλοτε εἰσῆγοντο ἐκ τοῦ ἑξωτερικοῦ. Βλ. τὴν ἐκτίμησιν τοῦ προέδρου τῆς Γερουσίας, ἐλθόντος τῷ 1811 ἐν Παρισίοις καὶ γενομένου μάλιστα τότε καὶ βαρύνου, πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν δούκα de Feltre (παρὰ Pauthier, ἐνθ. ἀν., σελ. 245-251).

⁵ Ἐνθ. ἀν., σελ. 221.

¹ Κ. Λομβάρδος, Ἀπομνημονεύματα πρὸς καταρτισμὸν τῆς περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑπτανήσου ἱστορίας, Ζάκυνθος 1871, σελ. 169.

² Blocus continental.

Κερκυραῖοι, καίπερ ἀπωλέσαντες τὰς τε ἐλευθερίας των καὶ τὸ ἐμπόριόν των, ἦσαν σχετικῶς εὐτυχεῖς¹.

Αἱ Γαλλικαὶ ἐπιχορηγήσεις. — Ἡ καταστροφή τοῦ ἐμπορίου, τοῦ τε Κερκυραϊκοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου ἐν γένει, ἦτο διὰ προϋπολογισμόν, βασιζόμενον ἐπὶ τῶν εἰσαγωγικῶν καὶ ἐξαγωγικῶν τελῶν, πλῆγμα καιριώτατον· οὕτω δ' ἐπεβλήθη ἐκ μιᾶς ἀρχῆς ἡ ἀρωγή τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Ναπολέων, ὅτε ἤκουσε τὸ πρῶτον ὅτι ὁ Donzelot ἐζήτηι βοήθημα 3 ἑκατομμυρίων καὶ χορηγίαν μηνιαίαν τακτικὴν 200,000 φράγκων, ἠγανάκτησε κατ' ἀρχάς καὶ μετὰ πολλὰς παρατηρήσεις συνεπέρανε: «Je ne vois à Corfou que des administrateurs peu habiles et pour qui l'économie n'est rien». (14 Ἰουλίου 1808).

Ἀλλὰ σκεφθεὶς ποίαν σημασίαν εἶχεν ἡ κλείς τῆς Ἀδριατικῆς² σχεδὸν ἀμέσως ἔστερξε χορηγίαν μηνιαίαν 500.000 φρ. κατὰ μῆνα, καὶ ταύτην ἐκράτησεν ἀμείωτον καὶ μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν νοτιωτέρων νήσων καὶ μετὰ τὴν ἀκολουθήσασαν ταύτην συγκέντρωσιν τῆς ἐν Κερκύρᾳ ναυλοχοῦσης μοίρας ἐν Ἀγκῶνι.

Κατὰ τὸν προϋπολογισμόν τοῦ 1809 τὰ ἔξοδα τῆς πολιτικῆς διοικήσεως (ἐξαιρουμένων δηλαδὴ τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν) προϋπελογίζοντο ὡς ἑξῆς³:

¹ Ἐν τούτοις ἀναγραφτέον ὅτι ὁ σύγχρονος Ἀρλιώτης ἄλλην ἀντίληψιν εἶχε. Ἐν σελ. 105 λέγει: «Τὸ ἔτος 1809 ὑπῆρξε δυστυχὲς διὰ πάντας τοὺς κατοίκους, διότι ἔνεκα τοῦ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας πολέμου ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἐλαίου ἐκωλύετο καὶ ἐπομένως ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἶχεν ὑποβιβασθεῖ εἰς ἄκρον τανάπαλιν ἢ τῶν ἐκ τοῦ ἐξαωτερικοῦ εἰσαγομένων εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὸ τετραπλοῦν τῆς συνήθους τιμῆς. Οὕτω δὲ ζεῦγος ὑποδημάτων κατήντησε νὰ ἔχη τὴν ἀξίαν βαρέλας ἐλαίου».

² Τῇ 17ῃ Αὐγούστου 1814 ἔλεγεν ὁ Ναπολέων εἰς τὴν μεταβάσαν νὰ συγχωρῇ αὐτὸν ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ Βασιλείου τῆς Ρώμης Ἰόνιον प्रदेशίαν τὴν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν Ε. Θεοτόκη, Ρώμα καὶ Χαλκιδοπούλου: «Ἐξετέλεσα ἐν τῇ νήσῳ σας μεγάλα ἔργα, συνεκέντρωσα ἐν αὐτῇ πολυάριθμον στρατὸν καὶ παντὸς εἶδους πολεμοφόδια. Δὲν λυποῦμαι δι' ὅσα ἡ Κέρκυρα στοιχίζει τῷ θησαυρῷ μου· εἶναι ἡ κλείς τῆς Ἀδριατικῆς». Παρέμεινε δὲ τοιαύτη ἡ Κέρκυρα μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀποπλοίας.

³ Pauthier, σελ. 58—59.

Τμῆμα Δημοσίων Οἰκονομικῶν (Département de Finances) συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν δαπανῶν τῆς Γερουσίας ἤτοι 78.000 φρ.	125.550.—
Ἐπιχειρηματικὸν τοῦ Δημοσίου Θησαυροῦ (Ministère du Trésor Public) δηλαδὴ ὑπηρεσία τῶν συντάξεων κτλ.	113.242.94
Τμῆμα Δικαιοσύνης (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Πάργας)	139.700.—
Τμῆμα Ἑσωτερικῶν (συμπεριλαμβανομένων καὶ 41.119 φρ. διὰ τὴν παιδείαν).	448.494.34
Τμῆμα Ἀστυνομίας	29.400.—
Τμῆμα Ἐκκλησιαστικῶν	55.663.47
Σύνολον	912.050.75

Πολὺ ἐκτενεστέρας πληροφορίας ἔχομεν περὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1812² ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι, ἐκτὸς τῆς Γαλλίας, συνεισέφερον καὶ τὸ ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα βασιλεῖον τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ ὑπὸ τὸν Murat βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως.

Ἰδοὺ πῖναξ ἀναλυτικὸς τῶν δαπανῶν:

Δαπάναι εἰς βάρος τῆς Γαλλίας	
Ἐπιχειρηματικὸν Στρατιωτικῶν	3.393.202.—
» Στρατιωτικῆς Διοικήσεως (administration de la guerre)	4.343.156.—
» Ναυτικῶν καὶ Ἀποικίων	3.398.787.—
» τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ θησαυροῦ	62.400.—
	11.197.545.—

Δαπάναι εἰς βάρος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἰταλίας	
Ἐπιχειρηματικὸν Στρατιωτικῶν	311.673.—
» Στρατιωτικῆς Διοικήσεως	890.145.—
» Ναυτικῶν	471.706.—
	1.673.524.—

Δαπάναι εἰς βάρος τοῦ Βασιλείου τῆς Νεαπόλεως	
Ἐπιχειρηματικὸν Στρατιωτικῶν	38.064.—
» Στρατιωτικῆς Διοικήσεως	80.136.—
	118.200.—

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ὁκτὼ γερουσιαστῶν ἀπερρόφων 48,000 φρ. ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΤΟΥ Pauthier, ἐνθ. ἀν. σελ. 60—63.

Δαπάναι εἰς βάρος τῶν Ἰονίων Νήσων

Τμήμα Ἑσωτερικῶν	105.840.—
» Οἰκονομικῶν	431.175.—
» Δικαιοσύνης	48.600.—
» Ἀστυνομίας ¹	
» Ἐκκλησιαστικῶν	43.723.—
» Δημ. Θησαυροῦ (Συντάξεις)	4.200.—
	<hr/> 633.538.—

Ἡ Γερουσία ἀντέστη ἐρρωμένως εἰς τὴν πρότασιν. Εἰς τὰς ἐνστάσεις τοῦ γερουσιαστοῦ Σορδίνα, τονίζοντος ὅτι ἐν τῷ τελείῳ μαρασμῷ εἰς ὃν λόγῳ τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ τῆς σπάνεως τοῦ χρήματος εὐρίσκοντο αἱ συναλλαγαί, μόνη ἡ εἵδησις τῆς ψηφίσεως τοῦ νόμου τοῦ χαρτοσήμου εἶχεν ἐνσπείρει πανικόν, ἤρχετο συνεπίκουρος καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Γερουσίας Θεοτόκης.

Πλὴν ὁ Βεσσιέρ δὲν ἦτο διατεθειμένος νὰ χάσῃ καὶ ῥὺν εἰς περιττὰς λογομαχίας. Ἀφοῦ ἀνταπήντησεν ὅτι ὁ φόρος δὲν ἦτο καθ' ἑαυτὸν ἐπαχθὴς καὶ ὑπέμνησε τὸ δυσχερὲς τῶν περιστάσεων καὶ τὰς μεγάλας θυσίας τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ὑπέδειξε σαφῶς ὅτι ἡδύνατο νὰ θεσπίσῃ τὸν νόμον καὶ ἄνευ τῆς Γερουσίας «ἥς καθισταμένης οὕτω περιττῆς, ἦτο φυσικὸν νὰ κλεισθῶσιν αἱ θύραι».

Πρὸ τοιαύτης γλώσσης δὲν ἔμενεν εἰς τοὺς γερουσιαστὰς ἢ νὰ ἐξασφαλίσουν εὐσχημον ὑποχώρησιν. Ἐπίστευσαν δὲ ὅτι εὖρον τοιαύτην ἐν τῇ δηλώσει «ὅτι παραδέχονται τὸν νόμον ἵνα δώσωσι τρανὸν τεκμήριον τῆς πρὸς τὸν Ναπολέοντα εὐλαβείας καὶ ἀφοσιώσεώς των».

Ὁ νόμος τοῦ 1808, οὗ τὸ κείμενον ἀνεῦρον εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας¹ παρεστάθη εἰς ἐπισήμους γαλλικὰς ἐκθέσεις² καὶ εἰς τὰς προκηρύξεις τοῦ πρώην ἐν Κερκύρᾳ ἐπιτετραμμένου τῆς Ἀγγλίας Φορέστη, ὡς ἐν τῶν κυριωτέρων αἰτίων τῆς ἀπεχθείας τῶν Ζακυνθίων καὶ ἄλλων Ἐπτανησίων πρὸς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς³.

Παρατηρήθη δ' ἐπίσης ὅτι μία τῶν πρώτων φροντίδων τοῦ καταλαβόντος τὴν Ζάκυνθον Ὁσβαλδ ὑπῆρξεν ἡ κατάργησις τοῦ ἀντιδημοτικοῦ φόρου⁴.

Πλὴν τὰ πράγματα δὲν ἐπιβεβαιοῦσι τὴν τοιαύτην ἀντίληψιν. Ὅπως ἀντιπαρετήρησεν ὁ γερουσιαστής Φλαμ-

¹ Ἀρχεῖον Ἐθν. Ἑταιρείας ἀρ. 2232. Βλ. ὁλόκληρον τὸ κείμενον τοῦ νόμου ἐν τῷ παραρτήματι.

² Πβλ. Rodocanachi, ἐνθ' ἀν. σελ. 213 σημ.

³ Προσήπατο δὲ ἀκριβῶς εἰς τὸν φόρον ἡ γενικότης καὶ τὸ ἄνισον.

⁴ Πβλ. Δὲ Βιάζην, ἐνθ' ἀνωτέρω. Ἡ λοιπὴ μεταρρύθμις τῆς Ζακυνθινῆς φορολογίας ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον συνετέλεσθη μόνον τῷ 1813. Βλ. Ἀνδρεάδου, Περὶ τῆς Οἰκ. Διοικήσεως τῆς Ἑπτανήσου, τόμ. Β', σελ. 195.

πουριάρης¹ εἰς τὰς προκηρύξεις τοῦ Φορέστη, ὁ φόρος τοῦ χαρτοσήμου ἐφαρμοσθεὶς μόνον δέκα μῆνας ἀπέφερε ἐν Ζακύνθῳ 9,495 φρ., ἐν Κερκύρᾳ 13,468 καὶ ἐν Ἰθάκῃ 1,677 φρ. Τοιαῦτα ἀσήμαντα ποσὰ δὲν ἡδύναντο νὰ γεννήσωσι βαθείας δυσαρρεσκείας. Πράγματι δὲ καθ' ἡμᾶς ἡ ἀποστασία τῶν Ζακυνθίων καὶ Ἰονίων ὠφείλετο εἰς τὴν ἀπελπιστικὴν κατάστασιν εἰς ἣν εἶχε καταδικάσει αὐτοὺς ὁ πόλεμος καὶ ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμός. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι ἔμελλον ὅσον οὕπω νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς βαρυτέρους τοῦ χαρτοσήμου φόρους.

Δὲν εἶχον παρέλθει 18 μῆνες ἀπὸ τῆς ἀπωλείας τῆς Λευκάδος καὶ ὁ Donzelot ἀνήγγελλε, τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1811, εἰς τὴν Γερουσίαν, ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1812 ἔκλειε μὲ ἔλλειμμα καὶ ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐπενεχθῶσι οἱ οἱκονομίαι καὶ νὰ αὐξηθῶσιν οἱ φόροι.

Ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν νέων φόρων ἀνεφύησαν διαφωνίαι, διότι οἱ μὲν Γάλλοι ἔκλινον πρὸς τοὺς δημοτικοὺς φόρους (octrois), ἡ δὲ Γερουσία ἐφοβεῖτο ὅτι οὗτοι θὰ ἐγέννων δυσαρρεσκείας ἴσως δὲ καὶ ταραχάς. Τέλος ἐγένοντο δεκτοὶ πρόσθετοι φόροι ἐπὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ ἁλατος, τῶν εἰσαγομένων ζώων καὶ ἰχθύων, τῶν ξένων οἶνων καὶ οἴνουπνευματωδῶν ποτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν εἰδῶν πολυτελείας².

Αἱ νέαι πρόσοδοι ὑπελογίζοντο εἰς 110.000 φρ. πόσον μέγα διὰ τὴν ἤδη ἀρκούντως βεβαρυμένην καὶ ἐξηντλημένην Κέρκυραν. Τὰ δεινοπαθήματα τῶν Κερκυραίων ηὔξησαν, ἐννοεῖται, μὲ τὰς ἀποτυχίας τοῦ Ναπολέοντος. Εἰς τὴν ἐξ 25.000 φρ. ἐκουσίαν εἰσφορὰν τοῦ 1813 πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων, προσετέθη ἡ ἀνάγκη ἐξευρέσεως διὰ τὸ αὐτὸ ἔτος νέων 100.000 φρ. πρὸς ἰσορρόπισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ³. Οἱ Γάλλοι ἐπανῆλθον εἰς τὸ προσφιλὲς αὐτοῖς σύστημα

¹ Ἀγόρευσις ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 21 Ὀκτωβρίου 1809, παρὰ Μαυρογιάννη, τόμ. Β', σελ. 223—225.

² Αὐτοῦ σελ. 246. Πάντες οἱ δασμοὶ οὗτοι κατηργήθησαν ἀπὸ τοῦ 1814 ἐπὶ τοῦ ἁγίου στρατηγοῦ Κάμπελλ.

³ Δασμὸς πρὸς τὴν Γερουσίαν, συνεδριάσις 17 Νοεμβρίου 1812. Πβλ. Μαυρογιάννην, τόμ. Β', σελ. 262.

των octrois, αλλά και πάλιν ή Γερουσία απέκρουσε τοῦτο, στέρξασα νέαν αύξησιν ἐμμέσων φόρων καί τήν μονοπωλίαν τῶν οἶνοπνευμάτων¹.

Ἐν τούτοις ὁ Ναπολέων ἔβαινε γοργῶ τῷ βήματι πρὸς τήν μοιραίαν καταστροφήν. Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1813, ἡ ἐκ 500.000 φρ. μηνιαία γαλλικὴ ἐπιχορήγησις διεκόπτετο, τῇ δὲ 28ῃ Φεβρουαρίου 1814 ἡ Γερουσία ἠναγκάζετο νὰ στέρξῃ ἔκδοσιν δανείου ἀντιπροσωπευομένου ὑπὸ συναλλαγματικῶν εἰς βάρος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμείου.

Ὀλίγον ὕστερον ὁ Donzelot ἠναγκάζετο νὰ συνάψῃ παρ' εὐτόρων Κερκυραίων προσωπικὸν δάνειον 100.000 φράγκων.

Οὕτω ἐπανήρχοντο οἱ χρόνοι τοῦ Βουϊδμαν. Ἡ κατάστασις ἦτο μάλιστα χειροτέρα, διότι, τὸ μὲν ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Κερκύρας ἦτο κατεστραμμένον, ὁ δὲ ἐπισιτισμὸς τῆς νήσου κυρίως ἀφ' ἧς ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἔκλεισε τοὺς λιμένας του (1814) εἶχε καταστῇ πρόβλημα δεινότατον.

Ἐν τούτοις τόση συμπάθεια εἶχεν ἀναπτυχθῇ μετὰ ξὺ τῶν νησιωτῶν καὶ τῶν Γάλλων, τοσαύτας συμπαθείας εἶχε γεννήσῃ ὁ ὄντως εὐγενής, ἀγαθὸς καὶ φιλέλλην Donzelot, τόσον καταφανής ἦτο ἡ προσπάθεια τῆς γαλλικῆς κατοχῆς ὅπως καταστήσῃ τὴν τύχην τῶν νησιωτῶν ὅσον ἔνεστι καλλιτέραν, ὥστε παρ' ὅλα τὰ δεινὰ ἅτινα τὴν συνώδευσαν, οὐδεὶς τῶν ἐπὶ ἐπτὰ αἰῶνας ἀλληλοδιαδόχως καταλαβόντων τὴν Κέρκυραν ξένων ἀφῆκε καλλιτέρας ἀναμνήσεις τοῦ αὐτοκρατορικοῦ αἵετοῦ.

¹ Τοῦτο ἐξηγεῖ ὅτι ἐνῶ ὁ Θεοτόκης ἐν τῇ πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Φέλτο ἐκθέσει τοῦ ἐκαυατο τοῦ 1811 ὅτι ἡ Γαλλοκρατία κατήργησε τὸν φόρον τῆς καταναλώσεως τοῦ οἴνου, ὁ νόμος τοῦ 1818 κατήργει καὶ αὐτοὺς l' imposta sopra la vendita in dettaglio dei vini e dei spiriti.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1

Ὁ μὴ ἐφαρμοσθεὶς νόμος περὶ χαρτοσήμου τοῦ 1804¹

1. Ὑπάρχει εἰς τὸ Κράτος τῆς Πολιτείας χαρτόσημον πρὸς γραφήν.

2. Ὁ χάρτης οὗτος εἶνε ἀρμοδίας κατασκευῆς καὶ εἰδικοῦ σχήματος καὶ τιμῆς τῆς μᾶλλον συνήθους καὶ κοινῆς.

3. Ὁ χάρτης οὗτος φέρει πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ φύλλου δύο διαφόρους σφραγίδας τὴν μὲν ἐπὶ τῆς δέ. Ἡ Γερουσία ὀρίζει ὅ,τι εἰς τοῦτο ἀφορᾷ.

4. Πάντα τὰ ἔγγραφα, τὰ περιέχοντα συμφωνίας καὶ πᾶσαι αἱ πράξεις καὶ πάντα τὰ ἔγγραφα πρωτότυπα καὶ ἀντίγραφα, ἅτινα γράφονται εἰς μεμονωμένα φύλλα (τὰ συμβόλαια καὶ αἱ ἄλλαι ἐπίσημοι πράξεις ἐγγράφονται εἰς βιβλία ἀναγνωρισμένα ἀπὸ τὰς ἀρχάς) καὶ χρειάζονται πρὸς χρῆσιν ἢ ἀπόδειξιν διὰ οἰονδήποτε δικαστήριον, γραφεῖον καὶ δημόσιον ὑπάλληλον, πρέπει νὰ γράφονται ἐπὶ σφραγιστοῦ χάρτου, ἄλλως δὲν ὑπογράφονται, οὔτε κυκλοφοροῦσιν, οὔτε εἶναι δεκτὰ ἄνευ τῶν κατωτέρω ὄρων.

5. Καὶ τὰ βιβλία εἰς τὰ ὅποια γράφονται αἱ πράξεις αὗται δέον νὰ εἶναι ἐκ σφραγιστοῦ χάρτου, ὅταν εἰς τὰ ἤδη ἐν χρήσει δὲν ὑπάρχει πλέον φύλλον πρὸς γραφήν.

6. Ὑπάρχουσι δύο εἶδη σφραγίδες, ἡ μὲν διὰ τὰ πρωτότυπα ἔγγραφα, ἡ δὲ διὰ τὰ ἀντίγραφα. Ἡ διαφορὰ διακρίνεται ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων σφραγίδων.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΔΙΑΡΧΕΙΑ, ΠΛ. 34—35.
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

7. Δὲν ἐπιτρέπεται γραφή εἰς τὴν σελίδα μὴ ἔχουσαν τὴν σφραγίδα. Δι' ὅ, ἐν ἐκάστη τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν τοῦ χαρτοσήμου, ὑπάρχει χάρτης ἔχων τὴν σφραγίδα εἰς τὴν πρώτην σελίδα μόνον καὶ εἰς τὴν δευτέραν, καὶ εἰς τὴν τρίτην καὶ εἰς τὰς τέσσαρας.

8. Τὸ χαρτόσημον πωλεῖται δημοσίως ἐν ἐκάστη νήσῳ κατὰ τὰς ὁρισθείσας τιμὰς.

9. Ὁ θέλων νὰ χρησιμοποίησιν εἰς ὅποιον δήποτε δικαστήριον ἢ γραφεῖον ἀντίγραφα τὰ ὅποια ἔγιναν πρὸ τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου, ἂν προκύπτῃ ὅτι ἐχρησιμοποίησαν ἀπὸ τὰς ἀρχάς, ἔχουσι κύρος. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, ὑπ' εὐθύνη τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, πρέπει, διὰ νὰ ἔχῃσι κύρος νὰ συνοδεύωνται τὰ ἀντίγραφα μὲ ἰσάριθμα φύλλα χαρτοσήμου καὶ νὰ γίνῃ ἡ δέουσα δήλωσις εἰς τὰ μὲν καὶ εἰς τὰ δέ. Τοῦτο πρὸς οἰκονομίαν διπλῆς δαπάνης.

10. Ὁ αὐτὸς τρόπος θὰ τηρηθῇ καὶ δι' ἕκαστον φύλλον πρωτοτύπου ἐγγράφου, τὸ ὅποῖον δὲν εἶνε γεγραμμένον ἐπὶ χαρτοσήμου, ἂν καὶ μὲ ἡμερομηνίαν μεταγενεστέραν τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου. Ἄν ὅμως τοιαῦτα ἐγγράφα περιέχουσι συμβόλαια οἰαδήποτε καὶ ὑποχρεώσεις, πρέπει ἐπίσης ὁ προσάγων αὐτὰ νὰ πληρώσῃ κατὰ τὴν πρώτην προσαγωγήν, εἰς τὸ ταμεῖον ἡμισυ τάλληρον δι' ἕκαστον. Τὰ δὲ χρήματα ταῦτα θὰ εἰσπραχθῶσι κατόπιν εἰδοποιήσεως τῆς Γερουσίας, ἥτις θὰ ἔχῃ τὴν πρόνοιαν τοῦ δημοσίου συμφέροντος.

Αἱ διατιμήσεις τῶν ἐγγράφων κανονισθήσονται παρὰ τῆς Γερουσίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τελῶν τοῦ χαρτοσήμου.

Τὰ ἐγγράφα, τὰ ὅποια συνήθως γράφονται ἐπὶ περιγυμνῆς, τὰ ἐνδεικτικὰ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, τὰ διαβατήρια τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἄλλα ἐγγράφα, τὰ ὅποια γράφονται ἐπὶ χάρτου μεγάλου σχήματος, καὶ διαφόρου ποιότητος, ἂν ἡ Γερουσία τὸ νομίζῃ πρέπον, ἐξαίρουνται τῆς σφραγίδος.

Ὁ νόμος οὗτος ὑπόκειται εἰς ὅλας τὰς τροποποιήσεις τὰς ὁποίας κατόπιν τῆς πείρας καὶ τῶν σχετικῶν παρατηρήσεων τῆς Γερουσίας, ἡ νέα νομοθεσία νομίζεται καταλλήλους.

Συσταίνομεν πρὸς τὴν Γερουσίαν νὰ ἐπιτηρῇ, συνδράμῃ προβλέπῃ καὶ ἐμποδίζῃ διὰ τῶν τρόπων, οὓς νομίζει μᾶλλον ἀρμοδίους, πᾶσαν πανοῦργον ἀπάτην, καὶ εἰς ἣν δυνατόν νὰ ὑπόκειται ὁ νέος οὗτος νόμος, πρὸς ζημίαν τοῦ δημοσίου συμφέροντος.

Διατίμησις χαρτοσήμου διὰ πρωτότυπα ἐγγράφα.—Φύλλον σφραγισμένον μόνον εἰς τὴν πρώτην σελίδα, γαζέται ὀκτῶ, σφραγισμένον εἰς τὰς δύο γαζέται ἔνδεκα, εἰς τὰς τρεῖς γαζέται δεκατρεῖς, καὶ εἰς τὰς τέσσαρας γαζέται δεκατέσσαρες.

Δι' ἀντίγραφα.—Φύλλον σφραγισμένον μόνον εἰς τὴν πρώτην σελίδα γαζέται ἕξ, σφραγισμένον εἰς τὰς δύο, γαζέται ὀκτῶ, εἰς τὰς τρεῖς γαζέται ἑννέα, εἰς τὰς τέσσαρας γαζέται δέκα.

2

Ὁ περὶ χαρτοσήμου νόμος τῆς 17 Δεκεμβρίου 1808

ΝΟΜΟΣ

ΔΙΑ ΤΟ ΘΕΣΠΗΣΜΑ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗΟΥ ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΥ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΙΟΝΝΗΚΑΣ ΝΗΣΟΥΣ

Τῆ τλος Πρότος

Τὸν σηστήματος καὶ τῆς δηορήσεος τῶν Ἦσον.

Ἀρθρ. 1. Τὸ δόσημον τοῦ ἡσου τῆς βούλας θέλη δηορηστὴ εἰς τὰς Ἰοννηκάς Νήσους διὰ ὅλλον τὸ χαρτὴ δηορισμένο εἰς τὰς πράξεις τζηβήλ καὶ τῶν Κρητήρηον καὶ διὰ ὅλλαις ταῖς σκλητούραις ὁποῦ πρέπη νὰ προσφερθοῦν εἰς τὴν κρήσην, διὰ νὰ εἶναι πηστευτά.

Δὲν εἶναι ἄλλαις ἐξέρεσεσ πάρεξ ἐκῆναις ὁποῦ ὀνομαστηκὸς θέλη φανεροθοῦν εἰς τὸν παρόντα νόμον.

2. Ἐτοῦτα τὰ δοσήματα εἶναι δύο λογιόν: τῆς πρότης εἶναι τὸ δίκαιον τῆς βούλας βαλμένον καὶ δηορησμένον κατὰ τὴν μεγαλότητα τοῦ χαρτῆου ὁποῦ γήντετε χρήσις, ἡ δευτέρα εἶναι τὸ δῆκεον τῆς βούλας συστημένον διὰ ταῖς ἡποσχέσης ὁποῦ γήνοντε περιβαταμέντε καὶ ὁποῦ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΤΡΟΦΕΙΟΥ

Βλ. ἀναγέω σελ. 48.

ἀπερνούν ἀπὸ χέρη εἰς χέρη, εἶναι βαθμηδὸς κατὰ ταῖς σούμαις ὅπου πρέπει νὰ γραυθοῦν δῆχος καμήαν σκέψην τῆς μεγαλότητος τοῦ χαρτήου.

3. Θέλη εἶναι βούλαις μερηκαῖς διὰ τὰ διαφορετηκὰ χαρτήα. Κάθε βούλα θέλη φέρνῃ μὲ καθαρότητα τὴν τήμην τῆς καὶ θέλη ἔχῃ τὴν περηγραφὴν τῶν γραμμάτων: «Δοιήκισις τῶν Ἑπτανήσων.»

4. Ἡ βούλα ὅπου θέλη βαλθῇ ἐπάνο εἰς τὸ χαρτὴ ὅπου πρέπει νὰ δῆδετε ἀπὸ τὴν διοίκησιν θέλη βαλθῇ εἰς τὸ ἥψος εἰς τὸ ἀρῆστερόν μέρος τῆς κόλας.

5. Ἡ μερηκοὶ ὅπου θελήσουν τὰ ἐπηξηρησθοῦν μεμβράναις ἢ καμήας ἄλλης λογῆς χαρτὴ εἰς τόπον ἐκῆνου τοῦ χαρτήου ὅπου δῆνη ἢ διοίκησις ἡμποροῦν νὰ τὸ προσφέρουν τῶν λαμβανόντων τοῦ ἥσου χαρτήου βουλομένου διὰ νὰ σημιοθῇ ἡ τμή τοῦ βουλόματος.

Ἀνήσος καὶ τὸ χαρτὴ εἶτε ἡ μεμβράνα εὐρεθῇ νὰ εἶναι μεγαλότητος διαφορετηκῆς ἀπὸ ἐκῆνο τῆς διοικήσεως ἢ βούλα θέλη πληροθῇ εἰς τὸ παζάρη τοῦ πλέον μεγαλητέρου χαρτήου.

6. Τὸ παζάρη τοῦ χαρτήου βουλομένου ὅπου θέλη δῆδη ἡ διοίκησις καὶ τὰ δικαιώματα τῆς βούλας τοῦ χαρτήου ὅπου ἀπὸ τοὺς μερηκοὺς θέλη δοθῇ διὰ νὰ ἀπογραυθῇ διὰ νὰ τὸ ἐπηξηρισθοῦν ἔρχοντε δημορισμένα ὡς ἀκολουθᾷ:

Πρότον, δηκαίωμα τῆς βούλας κατὰ τὴν μεγαλότητα τοῦ χαρτήου.

Ἡ κόλα χαρτήου μηκροῦ ἀπὸ ἐνέα ἄρθρα δακτίλου ἐπάνο εἰς τὰ δεκατέσερα κόλα ἀνηκτῇ, ἑκατοντάρια 30 φέρνουν παράδες 9.

Ἡ μισὴ κόλα τῆς ἡδίας μεγαλότητος, ἑκατοντάρια 15, παράδες 4 1/2.

Ἡ κόλα τοῦ χαρτήου μεσέου ἀπὸ ἐντεκα ἄρθρα δακτῆλου ἐπάνο εἰς δεκάξη, ἑκατοντάρια 50, παράδες 15.

Ἡ κόλα τοῦ χαρτίου μεγαλητέρου μέτρου, φράνκο ἔνα, παράδες 30.

Δεύτερον, τοῦτο τὸ δηκέομα κατὰ μέτρον τῆς βούλας κατὰ ταῖς ποσότηταις εἶναι πενήντα ἑκατοντάρια διὰ 1000 φράνκα ἡνκλουζηβαμέντε καὶ δῆχος καμήαν

ὀληγόστευσιν.

7. Θέλη εἶναι προσορηνὰ τρῆς βούλαις διὰ τὸ δηκαίωμα συστημένον κατὰ τὸ μέτρον τοῦ χαρτίου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βούλων διὰ τὰ χαρτήα τοῦ κομέρτζηου, καὶ ἄλλα ὅπου περηέχοντε εἰς τὸ Ἄρθρ. 2., θέλη εἶναι προσορινὸς ἀπὸ πέντε, διοιρημέναις ὡς ἐξακολουθᾷ:

Ἡ πρώτη ἀπὸ ἑκατοντάρια 50, παράδες 15.

Ἡ δευτέρα ἀπὸ ἓνα φράνκον, παράδες 30.

Ἡ τρίτη ἀπὸ ἓνα φράνκον, καὶ 50 ἑκατονδάρια, παράδες 45.

Ἡ τετάρτη ἀπὸ δύο φράνκα, παράδες 60.

Ἡ πέμπτη δύο φράνκα ἑκατονδάρια 50, παράδες 75.

8. Ἡ μερικοὶ ὅπου ἔχουν νὰ κάμουν χαρτία τῆς πηάτζας ὅπου ἡμποροῦν νὰ ἀνέβουν παράνο ἀπὸ 5.000 χηλιάδαις θέλη τὰ προσφέρουν τῶν λαμβανόντων διὰ νὰ τὰ υπογράψουν διὰ τὸ ἔργον νὰ ἔχουν δῆναμιν ὡς νὰ ἦτον βουλομένα πλερόνοντας τὸ ἥσον πρὸς πενήντα ἑκατοντάρια διὰ χῆλια φράνκα χορῆς ὀλιγόστευσιν ὡς ἔρχετε προβλεμένον ἀπὸ τὸ προλαβὸν ἄρθρον.

Τήτλος 2

Διόρισις τῶν ἥσον

9. Εἶνε ὑποτεταγμένα εἰς τὸ ἥσον τῆς βούλας τῆς μεγαλότητος ὅλα τὰ χαρτήα ὅπου χρησιμέβουν διὰ τὸ ἐπηχήριμα τῶν πράξεων καὶ σκλητούραις τόσον δημόσιαις ὡς καὶ πρηβάταις.

Αἱ πράξεις τῶν Νοταρήων, εὐγαλσῆματα κόπηαις καὶ σπεδητηνόλαις ὅπου θέλη ἀπαφήσουν.

Τὰ ἄτα καὶ ἀπόφασαις τῶν διαφορετικῶν Κρητηρῶν καὶ τῶν ἀρμπίτρον, τὰ ἐστράτα, σπεδητζηνόλαις καὶ κόπηαις ὅπου ἀπαφήνουν.

Τὰ ἄτα καὶ ἀποφάσαις δοσμέναις ἢ γηναμέναις ἀπὸ τὸ μαγγιστράτο τῆς σανατᾶς εἰς ἀναζήτησιν τῶν μερηκῶν, τὰ ἐστράτα ἢ σπεδητζηνόλαις καὶ κόπηαις ὅπου ἀπαφήνουντε.

Τὰ ἄτα καὶ ἀπόφασαις τοῦ Μαγγιστράτου τῶν

Ἐκκλησιῶν, τὰ ἐστράτα, σπεδητζιόναις καὶ κόπηαις ὁποῦ ἀπαφώνοντε.

Τὰ ἄτα ὁποῦ λαμβάνοντε εἰς ταῖς Καγγελαρήαις ἥτε ἀπὸ τοὺς Καγγελαρήους, ὅσον δὲ τὰ ἐστράτα κόπηαις καὶ σπεδητζιόνες ὁποῦ ἔρχοντε ἀπαφησμένα. Τὰ μεμορηάληα καὶ τὰ χαρτήα τὰ ἀποδηκτηκὰ ὁποῦ ἀπὸ τὰ μέροι ἢ ἀπὸ τοὺς δηαφθεντευτάς, ἔρχοντε προσφερμένα εἰς τὰ κρητήρηα.

Τὰ ζητήματα, καὶ μεμορηάληα ἐὰν καὶ εἶναι εἰς τρόπον γραφῆς νὰ προσφερθοῦν εἰς τὰς συστημένας ἐξουσίας.

Ἡ πόλιτζες δὲ κάρηκο, καὶ ἐκήνοις τῆς σηκουρητάς.

Τὰ πασαπόρτα.

Ἡ πατέντες ἀφησμέναις ἀπὸ τὸ Μαγγιστράτο τῆς Σανητάς.

Τὰ ρόλα τῶν ναύτων τῶν μπαστημέντον πραγματευτάρηκον.

Ἡ σπεδυτζιόνες τῶν ἄτων τῆς γενήσεος, στεφανόματος καὶ θανῆς.

Τὰ ἄτα πρηβάτα ἀνάμεσα μερηκῶν, καὶ γενηκός τὰ ἄτα, σκλητούρες, ἐστράτα, κόπηες καὶ σπεδητζιόνες τόσον δημοσίαις ὅσον καὶ πρηβάτες πρέποντας νὰ συνθέσουν τήτλον, ἢ νὰ προσφερθοῦν διὰ ὑπόσχεσιν, ἀπόδηξην, ζητίματα, ἥτε διαφέντεψαις.

Τὰ ρεγγήστρα τῶν Κριτηρήων, ἢ καντζέλαρήαις εἰς τὰ ὁποῖα γράφοντε ἢ ὀρημοῖ τὰ κηαμόρα, τὰ κόνητα, ἢ κηαμάταις τῶν μαρτίρον, τὰ στρηδόρα, ἢ τραζαντζιόναις, τὰ τζεερτηφικάτα, ἢ φέδαις, ἢ ἀπογραφές κάθελογῆς, τὰ μαντάτα κοντεστατήβα, ἀλέγγε, ἢ ἀπόφασαις, καὶ γενικὸς ὅλλα τὰ ρεγγήστρα ὁποῦ ἡμποροῦν νὰ παρέχουν ἄτα, κρησολογικὰ εἰς ἀναζήτισιν τῶν μερῶν.

Τὰ ρεγγήστρα τοῦ ἐπηχιρίματος τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀγαθῶν.

Ἐκεῖνα τῶν πραγματευτῶν νεγοτζιάντων καὶ σανσέριδον καὶ ἄλων ὁποῦ δουλέβουν τὸ Κομέρτζηο καὶ γενικὸς ὅλλα τὰ βιβλήα τοῦ ρεγγήστρου ὁποῦ εἶναι τῆς τάξεος νὰ προσφερθοῦν εἰς τὴν κρήσιν διὰ νὰ εἶναι πιστευτά, ὅσον δὲ τὰ ἐστράτα, κόπιες καὶ σπεδητζιόναις

ὁποῦ ἡμποροῦν νὰ ἀπαφηθοῦν ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ ρεγγήστρα ἀνοηριμένα.

10. Ἐρχοντε παρομήος ὑποτεταγμένα εἰς τὸ ἦσον τῆς βούλας τὰ ἐστράτα, καὶ κόπιες τῶν ἄτον καὶ ἀποφάσεων προτητερινόν τοῦ παρόντος νόμου καὶ ὁποῦ θέλει ἀπὸ τόρα καὶ ὁμπρὸς ἀπαφηθοῦν.

11. Κάθε παρακοὴ εἰς ταῖς διορισαῖς τῶν δύο προλαβόντων ἄρθρ. θέλει δόσι τόπον μήας πινῆς ἀπὸ φράνκα 30 διὰ τοὺς μερικοὺς, καὶ εἰς μῆαν ἀπὸ 50 φράνκα διὰ τοὺς Νοταρήους, Καγγελαρήους καὶ ἄρπητρους.

12. Ὅλλα τὰ ἄτα γηναμένα ὑπογραφῆς πριβάταις ἢ καμπηάλαις, καὶ τὰ μπηλιέτα τῆς πιάτζας ὑπογραμμένα πρὴν τοῦ παρόντος νόμου θέλει συμιοθοῦν ἀπὸ τοὺς λαμβάνοντας τὸ ἦσον τῇ βούλας διὰ νὰ ἀξήζι δύχος πληρομὴν πρὴν παρὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ κάμη καμίαν χρήσιν τόσον εἰς ἓνα ἄτο δυμόσηον ὅσον εἰς μίαν ἐξεκαθάρησιν πάσις λογῆς, ὅσον ἔμπροσθεν μύας ἐξουσίας κριτηρήων ἥτε Ἀμηνιστρατζιόνος.

13. Κάθε ἄτο ὁποῦ νὰ συμφωνιθῇ ἔξο ἀπὸ τὰ ἐπτὰ νισία θέλει λάβει τὴν ὑπογραφὴν οἱ ὁποῖα θέλει ἔχει δῆναμιν βούλας πρότον παρὰ νὰ ἡμπορέση νὰ κάμη κάθε λογῆς χρήσιν τόσον εἰς ἓνα ἄτο δυμόσιον, ὅσον εἰς μίαν ἐξεκαθάρισιν ὁποῖας λογῆς καὶ ἂν εἶναι ὅσον ἔμπροσθεν εἰς μίαν ἐξουσίαν κρήσεος ἥτε ἀμηνιστρατήβας ὅς εἰς τὰ ἄρθ. 7 καὶ 8.

14. Εἶναι ὑποτεταγμένες εἰς τὴν βούλαν εἰς δῆκεον ποσότητος, καὶ ἀξηασμοῦ, ἢ καμπιάλαις εὐγαλμένες διὰ δευτέραν, τρῆτιν καὶ διπλίν, τὰ μπηλιέτα εἰς ὀρδηνίαν τοῦ πρεζεντατόρου γνωρισμένα ὑπὸ τοῦ ὀνόματος μπηλιέτων τῆς πιάτζας καὶ ὅλα τὰ χαρτήα ὁποῦ νεγοτζιάνοντε, τόσον εἰς μετρητά, ὅσον καὶ εἰς πραγματίαις γηναμένα πρηβαταμέντε.

15. Τὰ χαρτιά ὑποσχετικὰ προερχόμενα ἀπὸ τόπον ξένον πρὴν νὰ ὑμπορέσουν νὰ νεγοτζηρισθοῦν, δεκτοῦν ἢ πληροθοῦν εἰς τὰ ἐπτὰ νησία θέλη ὑποταχθοῦν εἰς τὴν ὑπογραφὴν ὁποῦ ἔχει δῆναμιν βούλας καὶ τὸ ἦσον θέλει κληρονομικὰ ἀπὸ τοῦ πατρός, ὅσον εἰς τὸ ἄρθ. 6.

16. Εἶναι ἀποφασισμένον ὅτι κάθε παρακοὴ ὁποῦ νὰ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΙΟΥ

ἀκολουθήσῃ ἐναντίον τῶν δύο προλαβόντων ἀρθ. θέλη ὑπάγῃ ὑποτεταγμένη εἰς μίαν πηνὶν τοῦ ἡκοστοῦ μέρους τῆς ποσότητος ἐξεκαθαρισμένης· εἰς ταῖς καμπιάλαις, ὑπόσχεσais, καὶ μπηλιέτα, ἐὰν εἶναι γραμέναις ἐπάνο εἰς χαρτὴ ἀβούλοτο ἢ ἐπάνο εἰς χαρτὴ ἢ βούλα τοῦ ὁποίου νὰ εἶναι ὀλιγότερη ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔπρεπε νὰ εἶναι κατὰ τὴν διόρισιν τοῦ παρόντος ἢ ποινὴ θέλει εἶναι ἀπὸ τριάντα φράγκα διὰ ταῖς ὀμπλιγατζιόνες ὁποῦ θέλει εἶναι κατότερες ἀπὸ τὰ 600 φράγκα.

Τήτλος Τρίτος

*Τῶν Ἄτον, καὶ ῥεγγήστρων οὐχὶ ὑποτεταγμένον
εἰς τὸ βάρος τῆς βούλας.*

17. Ἦναι ἐξηριμένα ἀπὸ τὸ ἴσον τῆς βούλας:

Ἦναι τὰ ἄτα τῆς δυμοσῆας ἐπηχιρίσεος.

Ἦναι τὰ ἄτα καὶ ῥεγγήστρα τῶν πραγμάτων τῆς δυμοσίαις ὀφελῆας.

Ἦναι λογαρησμοὶ ὁποῦ δῆδοντε ἀπὸ τοὺς ἐπιχηριτάς δυμοσήους.

Ἦναι ἡρινοποίησις δοσιμάτων δυμοσίων.

Ἦναι τὰ ἄτα καὶ ἀπόφασαις ὁποῦ περνήχουν τὴν γεννηκὴν πουλιτζήαν, καὶ δυμοσίαν ἀσφάλαν.

Τὰ ῥεγγήστρα τῶν δημοσίων ἐπυχηρίσεων.

Τὰ ῥεγγήστρα τῶν ἀμνηστῶν γραφῶν τῶν κριτηρίων.

Ἦναι τὰ ἡκηκὰ βηβλήα ὁποῦ χρησιμέβουν διὰ ῥεγγήστρο ἡδιότητων, ἥτε ἡσοδιμά των, καὶ ὁποῦ ἴμπορουν νὰ χρησιμεύσουν διὰ ἀπόδιξιν ποσέσου ἔμπροσθεν τῶν κρητιρήων.

Ἦναι τὰ μπηλιέτα ὁποῦ ἀποδήχνουν τὸ εἶναι τοῦ λαδίου ἥτε τῆς σταφίδας εἰς τὰ μαγαζία πριβάτα καὶ ὁποῦ πραγμειτέβουντε κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ κάθε νησίου.

Ἦναι τὰ ὁποῦ περνήχουν τὴν περιλαβὴν τῶν δυμοσήων δοσημάτων, καὶ ὅλλα τὰ ἄτα ὁποῦ ἴμπορούσαν νὰ ἔχουν τύπον διὰ νὰ περιλάβῃ τὰ ἀφθεντικά δοσημάτα.

Τὰ ῥεγγήστρα τῶν θανῶν ὁποῦ κρατῇ τὸ Μαγγιστράτο τῆς Σανητάς.

Ἦναι τῆς γενήσεος, στεφανόματος, καὶ θανῆς ὁποῦ κρατοῦν ἢ ἡπιρέται τῆς θρισκῆας.

Αἱ ἐξερέσεις ὁποῦ ἔγνηναν ἔος τοῦ νῆν διὰ τοὺς πτοχοὺς στερεδόνοντε εἰς βοήθειάν τους, καὶ διὰ τὸ χαρτὴ βουλομένο, ὅμος νὰ γνωρίζετε ἀπὸ τὸν ἐξοχότατον Κυ: Κομησάρ: Ἦναι περνήαλ.

Τήτλος Τέταρτος

*Ἦναι ὑπόσχεσais δοσμέναις τῶν Νοταρήων Καγγελάρῶν,
καὶ πρακτικῶν πρὸς τοὺς λαμβάνοντας τὸ ἴσον
τῆς βούλας καὶ τῶν μερηκῶν.*

18. Ἦναι ἐξουσία μὲ τὸ ἄρθρον πέμπτου τοῦ παρόντος Νόμου τῶν μερικών, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ βάλουν εἰς πράξιν ἄλο χαρτὴ ἔξο ἀπὸ ἐκῆνο ὁποῦ δίδετε ἀπὸ τὴν διοίκησιν, εἶνε ἐμποδισμένη τῶν Νοταρήων καὶ Καγγελάρῶν ὑπὸ ποινῆς πενήντα φράγκα διὰ κάθε παράβασιν. Αὐτὴ πρέπη νὰ ἐπιχηριστοῦν χαρτὴ βουλομένο ὁποῦ θέλει τοὺς δῆδετε ἀπὸ τοὺς λαμβάνοντας.

Μὲ ὅλον ἐτούτο θέλη τοὺς εἶναι συνχορημένον νὰ κάνουν νὰ συμῶνεται διὰ ἀξιασμοῦ βούλας τὰ φύγια ὁποῦ εἰς τὴν πρότην Ἰανουαρίου ἐρχομένου ἴμπορουν νὰ τοὺς μίνουν ἄσπρα ἐπάνο εἰς τὰ ῥεγγήστρα ὁποῦ διὰ τοὺς δημορισμοὺς τοῦ παρόντος νόμου πρέπη νὰ γήνουντε εἰς χαρτὴ βουλομένο.

Παρομῆος θέλη ἴμπορουν νὰ κάμουν νὰ ἀπογραυθῇ διὰ ἀξιασμὸν βούλας ἢ μεμβράνα ἂν ἴσος κατὰ τύχην θελήσουν νὰ τὴν ἐπιχηρηθοῦν.

19. Ἦναι Νοτάρηοι Καγγελάρη καὶ Ἄρπητρη δὲν θέλη ἴμπορουν ὑπὸ ποινὴν πενήντα φράγκον νὰ ἐπιχηρηθοῦν διὰ ταῖς κόπιες τους, ἥτε ἐστράτα, ὁποῦ κρατοῦν ἢ ἀπὸ ἐκεῖνα βαλμένα ἥτε περιεχόμενα χαρτὴ βουλομένο ὀλιγοτέρας μεγαλότητος, ἀπὸ ἐκεῖνον ὀνοματισμένον χαρτὴ μεσέον τὸ παζάρη τοῦ ὁποῦ εἶναι δημορισμένον εἰς ἐξήντα ἑκατοντάρια τὸ φῆλο ἀπὸ τὸ ἄρθρον τοῦ παρόντος.

Ἦναι τὰ ὁποῦ θέλη εἶνε παρομοῖος ἐκῆνο τῆς βούλας τῆς μεμβράνας ὁποῦ θελήσουν νὰ βάλουν εἰς πρά-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ξην διὰ ταῖς σπεδητζιόναϊς δίχως σκέψην εἰς ταῖς μεγα-
λότηταις ὁπότεν πάντα εἶνε μικρότερες ἀπὸ ἐκήναις οὗτο
ὀνομασμέναις χαρτὴ μεσέον.

20. Τὸ χαρτὴ ἐπιχειρημένον διὰ κόπιαϊς, καὶ ἐστράτα
δὲν θέλει ἡμπορὴ νὰ περιέχει περισσοότερον ἀπὸ ἥκοσι
πέντε ῥήγαις διὰ κάθε κατεβατόν.

Κάθε παρακοὴ τοῦ παρόντος ἄρθρου θέλει δόσει τό-
πον μήας ποινῆς δεκαπέντε φράνκον.

21. Τὸ σημήον τῆς βούλας δὲν θέλει πρέπι σκεπάζε-
τε ἀπὸ γράματα οὔτε νὰ χαλάτε ὑπὸ ποινὴν φράν. ἥκο-
σιπέντε.

22. Τὸ χαρτὴ βουλομένον ὁποῦ θέλει βαλθεῖ εἰς πρά-
ξην διὰ ἓνα ἄτο ὁποῖας λογῆς δὲν θέλει ἡμπορὶ νὰ χρη-
σιμέβι διὰ κάθε ἄλο ἄτο ἀγγαλὰ καὶ τὸ πρότον ἄτο νὰ
μὴν ἐτεληθῇ.

Ἡ παραβάται τοῦ παρόντος ἄρθρ. θέλει πεδευθοῦν
μὲ μῆαν ποινὴν ἀπὸ φραν: 30.

23. Ἐρχεστε ἐμποδισμένον τῶν νοταρίων, τῶν καγγε-
λαρίων, τῶν ἄρπητρον καὶ τῶν πρακτικῶν νὰ δουλεύσουν,
καὶ τῶν κριτῶν νὰ προσφέρουν καμίαν ἀπόφασιν ἐπάνω
εἰς ἓνα ἄτο, ῥεγγήστρο, ἢ χαρτὴ τῆς πραγματῆας τὸ ὁ-
ποῖον νὰ μὴν εἶναι εἰς χαρτὴ βουλομένον μὲ τὴν διορι-
σμένην βούλα ἥτε νὰ μὴν εἶναι ἀπογραμμένον διὰ τημὴν
τῆς βούλας.

Οὐδένας Κριτῆς ἢ Φουντζιονάρηος δημόσης δὲν θέλη
ἡμπορὴ νὰ σημηόση ἓνα ῥεγγήστρο ἡποκήμενον εἰς τὴν
βούλα ἐὰν τὰ φήλα δὲν εἶναι προλαβὸν βουλομένα.

Εἶνε δυορισμένη μῆα ποινὴ ἀπὸ ἐκατὸν φράνκα διὰ
κάθε παραβάτην τοῦ παρόντος ἄρθρου, διὰ τοὺς Νοτα-
ρήους, Καγγελαρήους, Ἄρπητρος, καὶ Πρακτικούς.

24. Ἡ παρήκοη εἰς ὅλλα τὰ κάζα προβλεμένα ἀπὸ
τὸν παρόντα Νόμον θέλη πληρῶσουν τὸ ἥσον τῆς βούλας
ἔξο ἀπὸ ταῖς ποιναῖς ὁποῦ κατὰ τύχην νὰ ξεπέσουν.

25. Οὐδένας θέλει ἡμπορὴ νὰ πούλλη οὔτε δημιράζη
χαρτὴ βουλομένο, πάρεξ εἰς δυνάμεος μίας Κομησιόγος
ἀποφισμένους ἀπὸ τὸν Κ. Κόμισαρ Ἱμπεριάλ ὑπὸ ποινῆς
ἐκατὸν φράνκον διὰ τὴν πρότην φορὰν καὶ 300 φράνκον
δευτερεύοντας.

Τὸ χαρτὴ ὁποῦ νὰ ἐβρεθῇ εἰς χήρας ἐκοινῶν ὁποῦ
αὐθαδιάσουν τέτοιαις πούλισαις θέλει σκονφισκαρισθῇ εἰς
ὀφέλησαν τῆς διοικήσεως.

26. Ἡ ποινὴ διὰ ἐκείνους ὁποῦ ἤθελαν κάμουν κατά-
χρησιν τῆς βούλας διὰ νὰ βουλόνουν καὶ πουλουν γελα-
στηκὸς χαρτὴ βουλομένον θέλη εἶνε οἱ ἥδια ἀπὸ ἐκὴνιν
διορισμένην διὰ τοὺς φασάριους.

27. Τὰ χαρτῆα πριβάτα γηναμένα ἐπάνο εἰς χαρτὴ
ἀβούλωτο ἢ ἀπὸ παράβασιν διὰ τοὺς Νόμους τῆς βού-
λας, ἀγγαλὰ δὲν περῆχοντε ὀνομαστικὸς εἰς ταῖς ἐξερέ-
σαις δὲν θέλει ἡμποροῦν νὰ προσφερθοῦν εἰς τὴν Κρήσιν
ἐὰν πρότον δὲν ἤθελαν ὑποταχθοῦν εἰς τὸ σημήομα διὰ
διὰ τημὴν τῆς βούλας εἰς ποινὴν τριάντα φράνκον ἔξο ἀπὸ
τὸ ἥσον τῆς βούλας.

28. Ἡ λαμβάνονταῖς ἔχουν ἐξουσίαν νὰ κρατοῦν τὰ
ἄτα, ῥεγγήστρα καὶ πράγματα ὁποῦ ἤθελε εἶνε εἰς παρα-
κοὴν τοῦ νόμου τῆς βούλας, καὶ ὁποῦ κατὰ τύχην νὰ τοὺς
προσφερθοῦν ἐὰν καὶ ἡ παραβάται δὲν ἐπισθοῦν νὰ πλη-
ρῶσουν εὐθὴς τὴν ποινὴν εἰς τὴν ὁποῖαν ἔπесαν, καὶ τὸ
ἥσον τῆς βούλας.

29. Ἦν κάζο καὶ δὲν θελεῖσι ὁ παρήκοος νὰ πληρῶσι
τὴν ποινὴν καὶ τὸ ἥσον τῆς βούλας θέλει ἐναντήον αὐτοῦ
ἀπὸ τοὺς λαβάνοντας ἀσικοθῇ ἓνα μαντάτο ὁποῦ θέλει
τοῦ προσφερθεῖ ἀπὸ ἓναν φάντε ἢ ἀπὸ ἓναν γέροντα ὀπι-
σθεν τῆς ὀρδινῆας ὁποῦ θέλη λαβουν ἀπὸ τὸν Κριτὴν
τῆς ὀρήνις, καὶ ὁποῦ θέλη ἀπαφισθῇ δύχος καμὴαν
ἔξοδον.

Ἐὰν ἀφοῦ ἡντιμαρισθῇ αὐτὸ τὸ μαντάτο ὁ παραβά-
της δὲν προσφερθῇ διὰ νὰ δόση τὴν εὐχαρήστισιν, τὰ
ἀγαθὰ του κοινητὰ καὶ ἀκοίνητα θέλη σεκουεστραρι-
σθοῦν καὶ πουληθοῦν κατὰ τοὺς Νόμους καὶ κατὰ ταῖς συ-
νήθαις τῶν ἐπτὰ Νισήων.

30. Ὅποῖας λογῆς δημοκλήα εἰς τὴν περιλαβὴν τοῦ
ἥσου τῆς βούλας θέλοι ἀπαρθενεύη τοῦ Κυρ. Κόμισαρ
Ἱμπεριάλ ὁποῦ θέλη τὴν κρήνη, θεωρόντας τὰ μεμοριάλια
ὁποῦ θέλει τοῦ προσφέροντε ἀπὸ τὰ μέρει, καὶ ἀπὸ τοὺς
λαμβάνοντας τὸ ἥσον τῆς βούλας, τοῦ ὁποῖου ἡ διορη-
σαῖς θέλει ἔχουν δύναμιν ἀποφάσεως.

Ὁ αὐτὸς ὄμος ἔχη ἐξουσίαν νὰ ὀνομάσι ἄλλους εἰς τὸν τόπον του ὁπόταν τὸ γνωρίσῃ ἀρμόδιον.

31. Θέλει δοθῇ εἰς ἄλλα τὰ κρητήρια τὸ συμῆον τῆς βούλας μὲ τὸ ὅποιον συμῆονετε ὅλον τὸ χαρτὴ.

32. Ἡ διοίκησις θέλει λάβει τὰ ἀναγγέα μέτρα διὰ νὰ κάμῃ νὰ φαμπρικαριστῇ τὸ χαρτὴ ἀρμόδιον διὰ νὰ δέχετε τὴν βούλαν.

Τοῦτο τὸ χαρτὴ θέλει φέρνῃ ἓνα συμῆον μερικὸν ὁποῦ θέλει τηποθῇ εἰς τὸ αὐτὸ χαρτὴ.

Διὰ κόπηα ὁμῆαν

Ὁ ἐξ ἀπορῶρητον τοῦ Σενάτου

Γ. Ἀγράτης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ ὑπὸ <i>Βαλερίου Μέξα</i>	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. Πρώτη Γαλλοκρατία (1797—1799)	13
Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις	13
Οἰκονομικὴ θέσις τῶν Γάλλων κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος	14
τῆς κατοχῆς	14
Μέσα ἐπιτρέψαντα εἰς τὴν γαλλικὴν διοίκησιν νὰ μὴ	21
καταρρεύσῃ	21
Τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας	24
Συμπέρασμα	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. Ἑπτάνησος Πολιτεία (1799—1807)	29
Οἰκονομικὴ κατάστασις	29
Ὁ κεφαλικὸς φόρος	31
Ἡ συνέλευσις τοῦ 1803	33
Ὁ φόρος τοῦ χαρτοσήμου	34
Συμπέρασμα	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. Δευτέρα Γαλλικὴ κατοχὴ (1807—1814)	40
Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις	40
Αἱ γαλλικαὶ ἐπιχορηγήσεις	44
Δαπάναι εἰς βάρος τῶν Ἰονίων Νήσων	46
Ἀπόπειραι πρὸς αὔξησιν τῆς φορολογίας	47
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	51
Ὁ περὶ χαρτοσήμου νόμος τοῦ 1804	51
Ὁ περὶ χαρτοσήμου νόμος τοῦ 1808	53

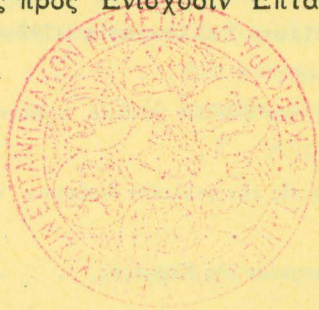

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν σφραγίδα
τῆς Ἑταιρείας πρὸς Ἑνίσχυσιν Ἑπτανησιακῶν Μελετῶν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΕΠΙΤΑΝΗΣΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

---

1. ΑΝΔΡΕΟΥ Μ. ΙΔΡΩΜΕΝΟΥ. Πολιτική Ἱστορία τῆς Ἑπτανή-
σου (1815—1864) μετὰ προλόγου ὑπὸ Θ. ΜΑΚΡΗ καὶ βιο-
γραφίας τοῦ συγγραφέως ὑπὸ Κ. ΠΑΛΑΤΙΑΝΟΥ . . Δρ. 30.—
2. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ. ΘΕΟΤΟΚΗ. Κορφιάτικες Ἱστορίες.
Προλεγόμενα ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ . . . . Δρ. 30.—
3. ΕΡΜΑΝΝΟΥ ΛΟΥΝΤΖΗ. Ἡ Ἑπτάνησος Πολιτεία (1800—1807).
Μετάφρασις ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΟΓΕΒΙΝΑ . . . . ὑπὸ τύπωσιν.
4. ΑΝΔΡΕΟΥ Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ. Ἡ Ἑπτανησιακὴ Δημοσία Οἰ-
κονομία κατὰ τὴν περίοδον 1797—1814. Ἐκδίδεται ἐκ τῶν
καταλοίπων τοῦ συγγραφέως ἐπιμελεία Β. ΜΕΞΑ . . Δρ. 25.—

ΕΚΤΟΣ ΣΕΙΡΑΣ

ΝΙΚΟΥ ΚΟΓΕΒΙΝΑ (Γλαύκου Ποντίου) Ἔργα . . . . Δρ. 50.—

ΔΡΑΧ. 25

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ